№ 211 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאָדזער טאַגעבלאַט

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פיעטריקאָווער 16. טעלעפאָנען פון: רעדאַקציע 57, פון אדמיניסטראציע 47. | מאָנטאַג, ד' אלול תרפ"ט. | 9 września 1929 r. | 22-טער יאהרגאַנג.

דער כותל מערבי איז נאר געווען אַן אויסרייד
ערקלערט ציניש א מוסולמענישער פיהרער
„ועד הקהלות" אין ענגלאַנד פאָדערט ביי דער רעגירונג אויסצופיהרן די התחייבות'ן פון ארץ-ישראל מאַנדאַט
מעמאָראַנדום מיט אַ רייה פאָדערונגען צום הויך-קאָמיסאַר פון „ועד הלאומי", ראַבינאַט און „אגודה"

„ועד הקהלות" פאָדערט פון דער ענגלישער רעגירונג
אויסצופיהרען די התחייבות'ן פון א"י מאַנדאַט

לאָנדאָן, 8. (יט"א)

היינט איז דאָ פאַרגעקומען א ספּעציעלע זיצונג פון „באָרד אָף דעפּיוטס" אונטערן פאָרזיץ פון אביגדור נאָלד-שמידט. עס איז אָנגענומען געוואָרען א רעזאָלוציע אויפצופאָדערן די ענגלישע רעגירונג זי זאָל אויספיהרען די יסודות פון מאַנדאַט. בעשטראָפען די שולדיגע פון דער א"י אַדמיניסטראַציע, וואָס זיי־נען פאַראַנטוואָרטליך פאַר די בלוטיגע געשעהענישען. בעשטעטיגען די אומבאַ־גרענעצטע רעכט פון יודען בײַ דער כותל מערבי, בעשטראָפען אַלע שולדיגע און געבען ענטשעדיגונגען פאַר די הזי־קות.

פּאָלקאָווניק לאָורענץ אין לאָנדאָן

לאָנדאָן, 8. (יט"א)

פון נוט אינפאָרמירטע קרייזען גיט מען איבער, אַז פּאָלקאָווניק לאָורענץ קומט די טעג קיין לאָנדאָן. (בעמ. פון רעד: ווי בעקאַנט האָט פּאָלק. לאָורענץ לויט זיכערע ידיעות פון דער יודישער טעלעגראַפען אַגענטורעס געשפּילט אין די א"י געשעהענישען א בעדייטענדע ראָלע).

מענדעלסאָ-פייערונג אין בערלין

בערלין, 8. (יט"א)

היינט איז דאָ פאַרגעקומען א מענ־דעלסאָן־פייערונג, וואָס איז איינגעאָר־דענט געוואָרען צום 200 יאָהר - טאָג פון דער געבורט פון בערימהמטען יודישען פילאָזאָף. די פייערונג האָט געעפענט דער פרעזעס פון דער יודישער קהלת. דערויף האָט גענומען דאָס וואָרט דער אונטער - מיניסטער, וואָס האָט גערעדט וועגען לעבען און שאַפען פון יודישען פילאָזאָף.

ראַן האָט גערעדט דער אָבער בורגער־מייסטער פון בערלין. דאָס שלום-וואָרט האָט געהאַלטען ראַבינער בעק.

יודישער מעמאָראַנדום צום הויך-קאָמיסאַר

ירושלים, 8. (יט"א)

דער „ועד הלאומי" די „הרבנות הרא שית" און די „אגודת ישראל" האָבען איבערגעגעבען דעם הויך-קאָמיסאַר א מעמאָראַנדום, אין וועלכען עס איז דורכ־געפיהרט א אַנאַליז פון די געשעהענישען און אין וועלכע עס זענען אַנטהאַלטען א רייה פאָדערונגען.

ערמאָרדעט א יוד נעבען כותל מערבי
קליינע אומבעקאַנטע אינצידענטען אין ירושלים.

ירושלים, 8. (יט"א)

פריטאָג פאַרנאַכט איז אין דער נאָהענט פון'ם כותל מערבי א יוד דער־שטאָכען געוואָרען דורך אַן'אַראַבער. אין 2 שעה שפּעטער איז אַן'אומבעקאַנטע פערזאָן באַפאַלען דעם מערדער און איהם דערלאַנגט א שווערען קלאַפּ איבער'ן קאָפּ. דאָס האָט אַרויסגערופען קלענערע עקסצעסען, וועלכע זענען אָבער באַלד ליקווידירט געוואָרען פון דער פּאָ־ליציי.

ירושלים, 8. (יט"א)

אין גאַנצען לאַנד האָט געהערשט רוה. בלויז אין ירושלים איז גע־קומען צו א בעדייטענדע אינצידענטען אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן ערמאָרדעטען יוד, וואָס מיר האָבען שוין אויבען דער־מאָנט. היינט זונטאָג פרוה זענען מאַסען יודען געקומען צום כותל. דאָס לעבען אין לאַנד איז שוין היינט נאָרמאַל.

יודישער דיסטריקט קאָמיסאַר אין צפת

ירושלים, 8. (יט"א)

משענסעלאר האָט אַרויסגעגעבען א פעראָרדנונג צו בעשטימען דעם יודישען קאָמיסאַר אַבראַמסאָן אַלס דיסטריקט - קאָמיסאַר פון צפת, ער האָט איהם אויך פערזעהן מיט רעכט אַרויפצולעגען שטראָפען ביי קאָלעקטיווע פּראָצעסען. משענסעלאר האָט אויך בעקאַנט גע־מאַכט, אַז דער טערמין פון אָפּגעבען מעלדונגען וועגען ענטשעדיגונג איז א חודש צייט.

ירושלים, 8. (יט"א)

דער שטעל-פערטרעטער פון הויך-קאָ־מיסאַר אַר לוק האָט היינט בעזוכט צפת, וואו ער האָט זיך בעקענט מיט דער לאַ־גע פון די געליטענע יודען.

מיין חשוב'ן פריינד רפאל פרוכט צוליב'ן טויט פון זיין נישט פערגעסענע מוטער

נ"ע פעסע

דריק איך אויס מיין הארציגסטען מיטגעפיהל

חיים שמולעוויטש.

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער ל. חבר און פריינד רפאל פרוכט צוליב'ן טויט פון זיין געליבטער און אונפערגעסליכער מוטער

נ"ע פעסע

זיי געטרייסט!

יענטע און לאה פאפלאמיק, יחיאל מאיר גראנאס, משה פאזנאנסקי.

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז געשטארבען אין עלטער פון 69 יאהר מיין ל. מאן, מיין הייסגעליבטער פאטער, גרויספאטער, ברודער און אנקעל

נ"ע ב"ר שמואל מרדכי ז"ל רושעצקי

(הנקרא סטערצעווער)

די לויה קומט פאר היינט מאנטאג פון טרויער-הויז אלעקסאנדריסקא 28 (מרדכי גבאי'ס), וועגען וואס ס'טיילט מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע פאמיליע.

צענטר. יודישער האנדווערקער-פערבאנד אין לאדז און אומגעגנד (פאלודניאווא 4)

מיר מאכען בעקאנט אלע מיטגלידער, אז אונזער פערבאנד האט בעקומען דאס פארמעלע רעכט צו ערלעדיגען פאר זיינע מיטגלידער

איינשרייבונגען און אויסמעלדונגען אין דער קראנקען-קאסע.

די דאזיגע ענינים ווערען ערלעדיגט אין דער קאנצעלאריע פון פערבאנד (פאלודניאווא 4) טעגליך פון 10—1 פארט. און פון 6—9 אין אווענד.

דער סעקרעטאריאט.

אן אינקאסענט

מיט מיטעלע בילדונג, געגען קויציע, גוטע רעקאמענדאציעס ווערט

פון זאפארט געזוכט

אפערטען אפצוגעבען אין אדמיניסטראציע פון „לאדזער טאגעבלאט", אונטער „אינקאסענט".

Dr. med. H. Różaner

ספעציאליסט פון הויט- און ווענערישע קראנקהייטען און קינדער-פאראליזאציעס

נאַרוטאָוויטשאַ 9, טעל. 28-98

נעמט אן פון 8 ביז 10 פריה און פון 5 ביז 8 אוו.

פאר פרויען ספעציעלער ווארטע-צימער.

אנאנסען אין „לאדזער טאגעבלאט" האבען דעם גרעסטען ערפאלג

דער הילפס-קאָמיטעט פאַר די געליטענע אין א"י

פאָדערט אויף אַלע פּריוואַט-פּערזאָנען, פעראיינען, אינסטיטוציעס א. א. וו., וועלכע האָבען געזאַמעלט געלדער לטובת די געליטענע אין ארץ-ישראל, אריינצוטראָגען דאָס געזאַמעלטע געלד צוזאַמען מיט די רשימות פון די שפענדער אין דער קאַסע פון קאָמיטעט אין לאָקאַל פון דער יודישער קהלה (פּל. וואָלגאָשטשי 6) פון 7 ביז 9 אָווענד. גלייכצייטיג מאַכען מיר אויפמערקזאַם, אַז אַלע בעטייליגטע אין דער זאַמעל-אַקציע מוזען בעזיצען ספּעציעלע פולמאַכטען, זאַמעל-ליסטען און אָריגינעלע קוויטונגען אַרויסגעגעבען דורך דעם הילפס-קאָמיטעט.

דאָס פּרעזידיום

פאָרזיצער (—) ד"ר מ. ברוידא

קאַסיר (—) סענאַטאָר ש. בודזינער.

די עקזעקוטיווע פון פעראייניגטען יוגענד-קאָמיטעט פאַר דער ארץ-ישראל-הילפס-אַקציע פאָדערט אויף די פאָרשטעהער פון די פאָלגענדע יוגענד-אָרגאַניזאַציעס:

„הרצליה" א', ב', „גורדוניה", „החלוץ-המרכזי", „עבודה", „החלוץ", „החלוץ-הצעיר", „השומר-הצעיר", „ברית-טרומפלדור", „צעירי-מזרחי", „פרייהייט", אביטוריענטען פון 1-טען יודישען גימנאַזיום און פון 2-טען, אַקאַדעמישער קרייז ביי „התאחדות", „דת-ועבודה", „חשמונאי", „הכח", „קדימה", „ברוריה", „צעירי-לינת-הצדק", „צעירי-כנסת-ישראל", צעירי-אמוני-ישראל", „פועלי-אמוני-ישראל", „בני-ציון", „בר-כוכבא", איבערצוגעבען זאָפאָרט אין סעקרעטאַריאַט פון יוגענד-קאָמיטעט די רשימות פון זייערע מיטגלידער, וועלכע בעטייליגען זיך אין דער זאַמעל-אַקציע.

די דאָזיגע מיטגלידער, פערזעהען מיט געהעריגע לעגיטימאַציעס פון זייערע פעראיינען, דאַרפען זיך באַלד מעלדען אין סעקרעטאַריאַט פון יוגענד-קאָמיטעט, וועלכער איז טעטיג אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע (צענעלנ. 4) טעגליך פון 5.30 ביז 10 אָווענד. דאָרט ווערען אויך אַרויסגעגעבען אַלע נויטיגע אינסטרוקציעס.

פעראייניגטער יוגענד-קאָמיטעט פאַר דער א"י-הילפס-אַקציע.

צו דער פערלאָבונג פון מיין ליבען זוהן און ברודער מאַניעק קאַפּלאַוויטש מיט פרל. רוזשא כאהן וועלכע איז פאַרגעקומען דעם 7-טן סעפּטעמבער ווינשען מיר זיי א האַרציגען מזל-טוב און א גליקליכע צוקונפט.

חיה קאַפּלאַוויטש און ברודער יוסף.

ווינער אָרטאָפּעדישע פּראַצאָוניע

— אונטער אויפזיכט פון א דאָקטאָר ספּעציאַליסט — מאַכט לויט גיפּס-מאָדעלען וואָקלאַדקעס געגען פּלאַטפוס, קינסטליכע פיס, אָרטאָפּעדישע גאָרסעטען און אַפּאַראַטען א. ז. וו. גדאַנסקאַ 28. וו 1 פון 5—7 אָוענד

Dr. Niewiażski

האָט זיך איבערגעצויגען אויף אַנדזשעיאַ 5, טעל. 59-40

נעמט אָן פון 8—11 מיטאָג און פון 6—9 אָווענד. ספּעציאַל-אַרצט פאַר סיפיליס, טריפּער און מענער-שוואַכע. בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען. פאַר דאַמען ספּעציעלער וואַרטע-זאַל.

זעט און אַבאַנירט דאָס „לאַדזער טאַגעבלאַט"

Potrzebna panienka

Do 5-cio letniej dziewczynki bez utrzymania.

Zgłosić się Nowo-Cegielniana 24. do p. Kahana w godz. od 1—4 p. p.

ס'ווערט געזוכט

אַן'ערציהערין מיט פּעדאַגאָגישע פעהיגקייטען צו לערנען די העבראַאישע שפּראַך.

צו ווענדען זיך פּיעטריקאָווער 107 טעלעפאָן 36-10 ביי ד"ר ספּעקטאָר.

Dr. med. M. Warhaft

אינערליכע קראַנקהייטען

Gdanska 23 — Telefon 73-45.

צוריקגעקעהרט

Lekarz-Dentysta

P. ŻYTNICKA-KAHANOWA

Konstantynowska 9, tel. 33-53

powróciła.

Dr. med. Adam BENDER

האָט זיך איבערגעצויגען אויף נאַרוטאָוויטשאַ 30 טעל. 14-75

ספּעצ. פאַר אינערליכע און האַרץ-קראַנקהייטען

נעמט אָן פון 5—7 נאָכמיטאָג. 0085

Dr. Wołkowyski

צוריקגעקעהרט

צעגיעלניאַנאַ 25

טעלעפאָן 26-87

ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט און ווענערישע קראַנק-הייטען און מענער-שוואַכע. אַלע-אַרט אַנאַליזען בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.

נעמט אָן פון 8—2, און פון 6—9 אָווענד. בעזונדער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Dr. med. A. Mazur

ספּעציאַל-אַרצט פאַר האַלז, נאָז און אויערן-קראַנקהייטען

צוריקגעקעהרט

חסכאַדניאַ 65, — טעל. 66-01

נעהמט אָן פון 12.30—1.30 און 4—6 אָווענד.

די פעראייניגטע שטאטען פון אייראפא

היינט וועט בריאן קאנפערירען מיט די פארשטעהער פון די אייראפעאישע דעלעגאציעס אין גענף

וועגען רעאליזירען זיין פראיעקט פון א פאן-אייראפא

שנייען, פרעסט אין אמעריקא גרויסע שטורעמס אין פוילן דייטשלאנד און איטאליען

היינט די קאנפערענץ ביי בריאנד'ן

מכח א ווירטשאפטליכע פאן-אייראפא

גענף, 8. (סס.)

מארגען, מאנטאג וועלען אויפ'ן פרוה-שטיק ביים מיניסטער בריאנד זיך צוזאמענקלייבען די פארשטעהער פון די אייראפעאישע דעלעגאציעס. און עס וועט פארקומען א האלב-אפיציעלע קאנפערענץ, אויף וועלכער עס וועלען ארומגערעדט ווערען די פראקטישע פאלגען פון בריאנד'ס פראיעקט צו שאפען א ווירטשאפטליכע „פאן אייראפא".

ניו-יארק, 8. (סס.)

דער פרעזעס פון דער אויסערן-קאמיסיע ביים סענאט בארא האט געגעבען א אינטערוויו דער פרעסע וועגען פראיעקט צו שאפען פעראייניגטע שטאטען פון אייראפא. לויט דער מיינונג פון סענאטאר בארא וואלט אמעריקא נאר געקענט געניסען פון דער ענטשטעהונג פון פעראייניגטע שטאטען אין אייראפא. סענאטאר בארא האט זיך זעהר פעסימיסטיש אויסגעדריקט וועגען בריאנד'ס פראיעקט.

ניו-יארק, 8. (סס.)

דער פראנצויזישער אמבאסאדאר קלודעל האט ערקלערט, אז די אידע פון פעראייניגטע שטאטען פון אייראפא איז אריבער פון געביט פון חלומות אין געביט פון זאכליכער דיפלאמאטיע. זי איז געווארען א ענין פון אקטועלער נויטווענדיגקייט. די ווירטשאפטליכע בעדינגונגען צווישען אמעריקא און אייראפא וואלטען געווען לייכטער, אויב די ווירטשאפטליכע אונטערשיידען וואלטען געווען ווייניגער בעדייטענדע.

גענף, 8. (סס.)

דער מאנטאג'דיגער געשפרעך פון בריאנד'ן מכח זיין פראיעקט צו שאפען א ווירטשאפטליכע „פאן אייראפא" ווערט ערווארט אין די הויכע פאליטישע קרייזען מיט גרויסע שפאנונג.

שנייען און פרעסט אין אמעריקא

ניו-יארק, 8. (סס.)

נאך די גרויסע היצען הערשט אין די לעצטע צוויי טעג אין איניגע געגענדען א מורא'דיגע קעלט. פון שטאט וואשינגטאן מעלדעט מען וועגען גרויסע שניי-שטורעמס אין איניגע ערטער און דער שניי 14 צאל הויך. אין שטאט נעבראסקא הערשען שטארקע פרעסט.

אין פוילען, דייטשלאנד און איטאליען זענען די לעצטע טעג אריבער שטארקע שטורעמס מיט שלאקס = רעגענס. ערשט נעכטען איז צוריקגעשטעלט געווארען נאכ'ן פרייטאג'דיגען שטורעם איבער לאדז די טעלעגראפישע קאמוניקאציע מיט דאנציג און טהארן.

אין א גאנצע רייה געגענדען ווי וואלינא גאליציען א. א. מעלדעט מען וועגען גרויסע שטורעמס.

אין סיציליען איז פארגעקומען א וואלקען-בראך, וואס האט אנגעמאכט גרויסע שאדענס.

די באמבען-אטענטאטען אין לעמבערג

לעמבערג, 7. סעפט. (פאט).

נעכטען 2 אזייגער מיט 20 מינוט נאכמיטאג, האט די פאליציי בעמערקט ביים ראג פאניאטאווסקי גאס א יונגער מאן מיט א פעקעל, וואס האט ארויסגערופען א פערדאכט, אז דארט איז דא אויפרייס מאטעריאל. איידער דער פאליציאנט האט זיך צו איהם דערנעהנטערט, האט דער יונגערמאן דאס פעקעל אראפגעלאזט און עס האט אויפגעריסען. דער יונגערמאן איז דערביי לייכט פערוואונדעט געווארען. עס האט זיך ארויס געוויזען, אז ער איז אן אוקראינער מיכאל קערעשטשוק.

מ'רעכענט, אז דאס האט ער ברעה געהאט צו מאכען א מין דעמאנסטראציע קעגען דעם מלוכה-פרעזידענט און האנדעלס-מיניסטער קוויאטקאווסקי, וועלכע זענען גראד אין יענעם מאמענט דארט דורכגעפאהרען צו דער דערעפענונג פון מזרח-יאריד.

דער לעמבערגער סטאראסטע האט נעכטען אווענד ארויסגעגעבען פאלגענדיגען קאמוניקאט: היינט האלב צעהן אווענד האט אן אומבעקאנטער פערשוין אריינגעווארפען א באמבע פון א גרויסער אויפרייס-קראפט אין דעם בנין פון דער דירעקציע פון מזרח-יאריד. די גאנצע אינעווייניגסטע איינריכטונג פון דער געביידע איז פונ'ם אויפרייס חרוב געווארען. די אנגעשטעלטע מאריא סטרייט איז שווער פערוואונדעט געווארען. דער קאנטראליער ראמאנאווסקי איז לייכט פערוואונדעט געווארען. דער אנפאלער האט אויסגענוצט די פינסטערניש און איז אנטלאפען.

ליטא בעשולדיגט ווידער פוילען

אין ארגאניזירען אן אטענטאט אויף וואלדעמאראס'ען.

קאוונא, 8. (סס.)

אין צוזאמענהאנג מיט פלעטשקעוויטשעס ארעסט אין דייטשלאנד, קומען פאר אין קאוונא גרויסע ארעסטען פון סאציאליסטען.

די ליטווישע פרעסע פאלט אן שטארק אויף פוילען, אז דאס האט זי צוגעגרייט דעם אטענטאט, וואס פלעטשקעוויטש האט געוואלט אויספיהרען אויף וואלדעמאראס'ן.

דער סאוויעטיש-כינעזישער קאנפליקט

מאסקווא, 8. (סס.)

פון באלאגאוועשטשענסק מעלדעט מען, אז 20 קילאמעטער פון שטאט זענען א מחנה ווייסע גווארדיעער מיט כינעזער אנגעפאלען אויף דער באהן-סטאציע.

ס'האט זיך דארט ענטוויקעלט א פארמעלע שלאכט, וואו די ווייסע גווארדייסטען האבען פערלוירען 80 מאן.

מאסקווא, 8. (סס.)

אויך פון כאבאראווסק מעלדעט מען, אז די כינעזער אטאקירען די רוסישע ארפאסטענס. ס'קומען דארטען פאר צוזאמענשטויסען.

שרעקליכער גאז-אויפרייס אין באלום

באלום, 9. (סס.)

אויף דער פארשטאט פון באלום האט פאסירט א שרעקליכער גאז-אויפרייס. דער גאז האט אויפגעריסען און א קעלער. פון שטארקען אויפרייס זענען די מויערן פון הויז צעזעצט געווארען. 6 פערזאן זענען דער'הרג'עט געווארען, איניגע לייכט פערוואונדעט.

די אראבישע בוי-ארבייטען ביים כותל מערבי

זענען נישט אפגעשטעלט געווארען

די בוי-ארבייט ביים כותל מערבי נישט אפגעשטעלט

ירושלים, 8 (יט"א)

אין די מאסגעבענדע קרייזען גיט מען איבער, אז די בוי-ארבייט ביים כותל-מערבי וועט פארטגעזעצט ווערען, ווייל די ארבייט ווערט געפיהרט אויפ'ן שטח פון אמאר-כעשעט. פארלויפיג איז אויך געבליבען די השתדלות פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע צו פערזיכערען די יודען אן'אונגעשטערטען צוגאנג צום כותל מערבי.

טייל מיליטער וועט שוין צוריקגעצויגען פון לאנד

לאנדאן, 8. (יט"א)

דער קאלאניאל-אמט האט שבת אפ. ארויסגעגעבען א ביולעטין, אז אין גאנצען לאנד הערשט שוין רוה. די סיטואציע ערלויבט שוין צוריקצוציהען א טייל פון מיליטער. די איינצעלנע נישט רוהיגע ערטער ווערען ווייטער פאטרולירט.

ארעסטירט איינעם פון די עלטסטע קאלאניסטען אין מוצא

ירושלים, 8 (יט"א)

פרייטאג פארנאכט האט די פאליציי ארעסטירט אין מוצא דעם אנגעזעהענסטען קאלאניסט שמואל ברוידא. ער ווערט בעשולדיגט אין מארד. ברוידא איז שוין 40 יאהר קאלאניסט. בעת דעם פאגראם אין מוצא איז זיין גאנץ פערמעגען פערניכטעט געווארען. אויפ'ן יודישען ישוב האט דער דאזיגער ארעסט געמאכט א פייניגליכען איינדרוק, ווייל די ארעסטען פון די אראבער ווערען נאר געמאכט צווישען די פינסטערע עלעמענטען און קיינער פון די אראבישע נאטאבלען איז נישט ארעסטירט געווארען. קאלאנעל קיש האט באלד אינטערוועניערט ביי דער מאכט, אז מען זאל ברוידא'ן בעפרייען אויף קויציע. די אינטערווענץ האט נישט געהאט קיין ערפאלג. נעכטען האט וועגען דעם ענין בן צבי אינטערוועניערט ביי משענסעבלאר'ן און דאן ערשט האט מען ברודא'ן בעפרייט.

יודישער בירגער!

האסטו שוין ערפילט דיין פליכט לגבי דיינע ברידער אין ארץ-ישראל?

דער טויט פון א פישער אין שווארצען אפגרונד פון ים

פאריז, (סס.)

„האוואס" - אגענטור מעלדעט פון סט. סעבאסטיאן, אז נעכטען נאכמיטאג האבען אויפ'ן צפון ברעג 2 פישער-שיפלעך זיך צוזאמענגעשטויסען און זענען דערטרונקען געווארען.

די מאנשאפט פון ביידע שיפלעך ארום 18 פערזאן האבען 14 שעה געקעמפט מיט די כוואליעס, איידער עס איז אנגעקומען הילף זענען 8 פערזאן דערטרונקען געווארען און ווייטערע דריי זענען געשטארבען פערלירענדיג די חות אין געשאנגעל מיט די כוואליעס.

קיהל-וואגאנעס אויף די פראנצויזישע צוגען

א נייע בעקוועמליכקייט פאר די פאסאזשירען

פאריז. 8. (סס.)

אויף די פראנצויזישע באהנען האט מען איצט איינגעפיהרט א נייע בעקוועמליכקייט פאר די פאסאזשירען. מען האט נעמליך, איינגעארדענט אזעלכע ארט קיהל-וואגאנען. אין דער צייט ווען אין דרויסען הערשט א היץ פון 35 — 40 גראד וועט אין די דאזיגע וואגאנען נאר זיין 20 גראד היץ. דער וואגאן ווערט אפגעקיהלט אויף אזא אופן: א ווינקעל פון וואגאן איז ארומגעצוימט און דארט געפינט זיך א באסיין מיט 500 קילא אייז. דער באסיין איז פערבונדען מיט אן עלעקטרישען ווענטילאטאר. דער ווענטילאטאר טרייבט ארויס די קאלטע לופט פונ'ם אייז-באסיין אין ספעציעלע רעהרען, וועלכע ציהען זיך איבערן וואגאן און אזוי ארום ווערט דער גאנצער וואגאן אפגעקיהלט.

פון קובא קיין שפאניען מיט א מאטאר שיפעל

ניו-יארק, 9. (סס.)

א שפאנישער שיפער האט בעשלאסען דורכצושווימען דעם אטלאנטיק אין א מאטאר-שיפעל. ער איז נעכטען אפגעשווימען פון קובא אויף א מאטאר-שיפעל 7 מעטער לאנג און ער רעכענט צוצוקומען צום שפאנישען ברעג אין 30 טעג.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע זאל — נארוטאוויטש 20 —

אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן

ווייטערדיגע גאסטראלען פון די בעוואוסטע ארטיסטען

מאריס לאמפע און פאני מענדעלעוויטש

2 טעג צו ביליגע פרייזן פון 50 גר. ביז 2 זל.

היינט מאנטאג 9 אוו. צום לעצטען מאל די שטארק אויסגעטמענע פיעסע

גאט פון נקמה

אין 3 אקטען פון אש. הויפטראל יעקיל שאפשאוויטש—מאריס לאמפע

מארגען דינסטאג ד. 10-טען סעפט. 9 אווענט

אונאפרופליך לעצטע געזעגנונגס-פארשטעלונג

טוביה דער מילכיגער

אין 4 אקטען פון שלום עליכם, הויפטראל טוביה—מאריס לאמפע.

עס נעמט אנטייל דער גאנצער אנסאמבל.

בילעטען אויף אלע פארשטעלונגען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע

חזירים צופרעסען א קינד

לוצק, 9. (סס.)

אין דארף ניטווימש לוצקער פאוויאט האט די טעג פאסירט א שרעקליכער צופאל. די פויערטע עווא מישעלניקאווא איז ארוים פון שטוב איבערלאזענדיג א 9 חדשים'דיג קינד אהן אויפזיכט. בעת זי איז צוריק א היים געקומען האט זי דערזעהן א שוידערליך בילד און אויף דער פאדלאגע איז געלעגען דאס קינד צעפרעסען פון חזירים.

פון דער ספארט-וועלט

די נעכטיגע פוסבאל-מעטשען פאר דער מייסטערשאפט פון דער עקסטרא-ליגע.

„ל. ק. ס. — „ווארשאוויאנקא" (1:1) 8:3

„פאלאניא" — „לעגיא" (2:0) 2:2

„ווארטא" — „קראקאוויא" (0:0) 0:2

„טשארני" — „ל. פ. צ." (2:1) 4:3

„רוך" — „גארבאניא" (0:0) 0:3

„וויסל" — „פאגאן" (0:1) 1:3

„א"-קלאס מייסטערשאפט פון ל.א.ז.פ.נ.

„ווידזעוו" — „הכח" (1:0) 1:3

„טוריסטען" 1 ב. — „פ. ט. צ. (1:2) 2:3

„ב"-קלאס מייסטערשאפט פון ל.א.ז.פ.נ.

„חכח 2" — „ווידזעוו 2" 3:4

„קדימה" — „טור" (0:1) 0:3

„ס.ס.ק.מ." — „חשמונאי" (0:0) 0:2

לטובת די געליטענע יודען אין ארץ-ישראל

פאר די געליטענע יודען פון ארץ-ישראל געזאמעלט דורכ'ן „לאדזער טאגעבלאט" פון יוסף שטרייכער דלוגא 15 16 זלאטים: יוסף שטרייכער 5 זל. יעקב פיינמאן 3 זל., מרדכי דאמשיק 8 זל., משה ווייסבלאט 3 זל., אלחנן האמטיק 2 זל.

דורך ה' שמואל פיינער זגערזשער 28 איז געזאמעלט געווארען אויף א חתונה 84.50 זל. פאמיליע סטאפניצקי 18 זל. פאמיליע קאן 17 זל. פאמיליע פיינער 10 זל. פאמיליע גאלדשטיין 5 זל. פאמיליע רושעוויטש 7 זל. פאמיליע ראטענבערג 3 זל., פאמיליע קויפמאן 10 זל. פאמיליע קויפמאן ווארצלאוועק 12 זל. ברידער כענטשינסקי 2.50

צוזאמען איז ביז איצט געזאמעלט געווארען 746,50 זל.

ווייטערע נדבות ווערען אנגענומען אין אדמיניסטראציע פון „לאדזער טאגעבלאט".

ווען איהר געהטאייבער די גאס,

קוקט מיט אפענע אויגען; איהר קענט בלייבען אן אייביגער קאליקע, אדער גאר געפינען דעם טויט.

היט זיך, מען זאל אייך נישט איבערפאהרען

לאדזער טאגעבלאט

דער רעדאקטאר גערעדט פון 6 ביז 7 אין אוונד.

נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16

טעלעפאנען: רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

די פיר סאנאציע-גרופּעס,
וואס בעקעמפען זיך געגענזייטיג!

וואס „בערלינער טאגעבלאט" ווייס צו דערצעהלען וועגען די בעפארשטעהענדע שנוים אין דער רעגירונג.

אין „בערלינער טאגעבלאט" געפינט זיך א קארעספאנדענץ פון ווארשא, וועגען דער איצטיגער פאליטישער לאגע אין פוילען.

דער קארעספאנדענט שטעלט פעסט, אז די קלאגען וועגען שווימאלסקי'ס נעהענטער דעמיסיע הערען נישט אויף. דער איצטיגער רעגירונגס-סיסטעם — שרייבט ווייטער דער קארעספאנדענט, איז אויסגעוואקסען און אנ'אטמאספערע פון קאנספיראציעס. דער קאמף פאר דער רעקאנסטרוקציע פון איצטיגען קאבינעט ווערט דערביי ווייטער געפיהרט אונטער די קוליסען. עס איז זיכער, אז אין רעגירונגס-בלאק האט זיך ווידער שוין אנגעהויבען צו קאכען און אז אקעגען דער פולקאווניקעס-גרופע טרעטען אויס ארום אלע אנדערע גרופירונגען פון רעגירונגס-בלאק.

קודם כל שטעלט דער קארעספאנדענט פעסט, אז מען ווארפט פאר שווימאלסקי'ן, אז זיין „שטארקע האנד" איז וועניגער געווענדעט געגען דער אפאזיציע, ווי געגען די קאנקורענטען פון'ם אייגענעם רעגירונגס-לאגער. א חוץ דעם ווערט אנגעוויזען, אז שווימאלסקי איז ווייט נישט דער פאסיגער מאן אין דער איצטיגער שווערע ווירטשאפטליכער לאגע.

אין רעגירונגס-בלאק געפינען זיך 4 גרופען: 1) די פולקאווניקעס-גרופע, 2) קאשטשיאלקאווסקי'ס און בארטעל'ס גרופע, וועלכע איז דורך די פולקאווניקעס וועזענטליך בעזייטיגט געווארען פון מלוכה רודער, 3) מאראטשעווסקי'ס גרופע (ב. ב. ס.) און 4) די קאנסערוואטיסטען מיט פירשט יאנוש ראדזיוויל און פראפ. קושיזשאנאווסקי אין דער שפיץ.

צווישען די דאזיגע 4 גרופען קומען פאר בכדי'דיגע רייבונגען. א חוץ דעם — שטעלט ווייטער פעסט דער קארעספאנדענט פון „בערלינער טאגעבלאט", קומט נאך צו פארשידענע געגענזאצען אויך אין די העכסטע מיליטערישע ספערען. אקעגען די פולקאווניקעס שטעהט די גרופע גענעראלען, וואס זענען דורך די אויפשטעלונג נעווארען אין שא-טען. פון אינען זעהט אין דאס דער אל-טער נאגנער פון די פולקאווניקעס, גענעראל סאסנקאווסקי, און פון דער צווייטער זייט — גענ. רידז-שמיגלי, וועלכער האט זיך ביז איצט אינטערשטיצט. דערפון קאן מען אבער נאך ווייט נישט ארויסדרינגען, אז צווישען די גענעראלען סאסנקאווסקי און רידז שמיגלי הערשט דא אנ'אידעאלער שלום. דער פרעזידענט, וועלכער איז אויך אנ'ענג שורעגער געגנער פון א „ביינער-פרעלענג" דער פאליטיק. איז אויך געגען דער פול-קאווניקעס-גרופע. נאהענט צום פרעזי-דענט שטעהט דער גענעראל סאסנקאוו-סקי, וועלכע סימפאטיזירען מיט קאנ-סערוואטיסטען. מיניסטער קוויאטקאוו-סקי שטעהט און אנ'ענגען קאנטאקט מיט די גרויס-אינדוסטריעלער און גענ. סאסנקאווסקי — מיט די גרויס-אגרא-ריער.

דער קארעספאנדענט שטעלט ווייטער פעסט, אז די „פולקאווניקעס" האבען זיך זעהר שטארק ענטוישט אינ'ם לעצ-טען פון פינאנץ - מיניסטעריום מאטו-שעווסקי, וועל זיין פאליטיק געהט נישט אויף זייער ליניע. די גרופע וואס שטעהט נאהענט צום פרעזידענט, שטרעבט צו שאפען א קאמפראמיס צווישען די פער-שידענע גרופירונגען פונ'ם „סאנאציע"-לאגער. אין שייכות דערמיט האט דער ברודער פון מארשאל פילסודסקי, דעפ. יאן פילסודסקי, צוזאמען מיט פראפ. קושיזשאנאווסקי געזאלט אנהויבען א פערמיטלונגס-אקציע צווישען דער פול-קאווניקעס-גרופע און דער גרופע פון קאשטשיאלקאווסקי און בארטעל. דערביי איז ארויסגעשוואומען די קאנדידאטור פון פראפ. קושיזשאנאווסקי אלס פרע-מיער-מיניסטער. מען ווייזט אויך אן די קאנדידאטור בון פולקאווניק מאטושעוו-סקי. דער פרעזידענט בעמיהט זיך לעבהאפט אין די אונטערהאנדלונגען און בעראטונגען. מיניסטער קוויאטקאוו-סקי איז דא דער פערמיטלער צווישען סקלאדקאווסקי און קאשטשיאלקאווסקי'ס גרופע.

אונאפהענגיג דערפון בעמיהט זיך קאשטשיאלקאווסקי'ס גרופע אנצוקניפען א קאנטאקט מיט די לינקע סיים-גרופי-רונגען, בעזונדערס מיט די פויערן פארטייען. דער פערמיטלער איז דא ווידער דעפ. לאנגער (ווייזוואלעניע) א געוו. לעגיאניסט, מאראטשעווסקי'ס גרו-פע, ד. ה. די ב. ב. ס. בעציהט זיך ווי דער פיינדליך צו ביידע פלענער, אי צו די פלענער פון די קאנסערוואטיסטען מיט די מקורבים פון מלוכה-פרעזי-דענט, אי צו די פלענער פון קאשטשיאל-קאווסקי'ס גרופע.

זעהר נאהענט צו מאראטשעווסקי'ס עקאנאמישער - סאציאליסטישער גרו-פע שטעהט דער איצטיגער ארבייטס-מיניסטער פריסטאר, זיין פאליטיק און די קראנקען-קאסע האט אנגעמאכט זעהר בייז בלוט אין זי רייהען פון די לינקע סיים-גרופירונגען. פולקאווניק פריסטאר איז פערזענליך זעהר נאהענט בעפריינ-דעט מיט'ן מארשאל פילסודסקי און צו-זאמען מיט'ן פולקאווניק סלאוועק גילט עס אלס אידעאלאג פון דער פולקאווני-קעס-גרופע. אבער ווי ביז איצט ווערט ער זיך ווייטער בעמיהען ארויסצוציהען דעם מארשאל פילסודסקי מיט א בינדע-דיגער מו ער פון אנדערע גריבונגען.

ווי בעזי הערט אבער איז אבער דעם פולקאווניק מאטושעווסקי געלונגען צו ברעכען דעם איינפלוס פון פולקאווניק פריסטאר. אט אין דעם דאזיגען ריין-בערזענליכען קאמף צווישען פריסטאר'ן און מאטושעווסקי'ן געפינט זיך דער שליסעל צו דער גאנצער קוויל אונטערי-גען. אויף די דעמיסיע פון פרעמיער שווימאלסקי איז שוין א בעשלאסענע זאך, דארף מען נאך אבער צו ווארטען צו מארשאל פילסודסקי וועט זיין מעהר נוטה אויף דער זייט פון פריסטאר'ן אדער אויף מאטושעווסקי'ס זייט. עס איז אויך גאנץ מעגליך, אז דער נייער קאבינעט וועט אויך נישט ברענגען צו קיין ענטשיידונג און אז די אינטריגעס וועלען ווייטער דויערן.

אט אזוי אינפארמירט דער קארעס-פאנדענט פון „בערלינער טאגעבלאט" זיינע לעזער וועגען דער אינערליכער פאליטישער סיטואציע אין פוילען. נא-טירליך איז מען נישט מחויב איהם אלץ צו גלויבען.

יודען ערקלערען הונגער-שטרייק צוליב דעם שחיטה-פערבאט

דער שטרייק העלפט און יודען געווינען.

מאסקווא (יט"א) אלע יודען פון דעם שטעטעל נאסאוויטש, האמלער קרייז, האבען ערקלערט א הונגער-שטרייק ווען די ארטיגע מאכט האט פערבאטען דעם פערקויף פון כשר פלייש — מיר וועלען נישט עסען קיין פלייש ביז וואנען די דאזיגע גזירה וועט נישט אפגעשאפט ווערען — האט די יודישע בעפעלקערונג פון שטעטעל מיטגעטיילט דער מאכט. דער קרייז-סאוויעט אין האמעל, האט דאן דעם פערבאט אפגע-שאפט.

אנ'ענליכער שטרייק איז אויך ער-קלערט געווארען אין דעם שטעטעל מא-לאטשין, מינסקער קרייז, דארט האט זיך דער שטרייק נעצויגען א גאנצען חודש צייט ביז די צענטראלע מאכט פון מינסק האט צוריק ערלויבט די שחיטה לויט'ן יודישען דין.

אין דעם שטעטעל לאיעוו האט די יו-דישע בעפעלקערונג גענומען אויף זיך איינצאהלען רעגולער דעם שטייער וואס דער ארטיגער סאוויעט האט ארויפ געלעגט אויפ'ן קצב פון דאס פלייש, כדי ער זאל נישט ליקווידירען די יאטקע און זאל ווייטער פערקויפען כשר פלייש.

דער וויענער „טאג" פעראור-טיילט שארף די ענגלישע אדמיניסטראציע

וויען (יטא) דער וויענער „טאג" פערעפענטליכט א לייט-ארטיקעל, און וועלכען די צייטונג גרייפט שארף אן די ענגלישע אדמיניסטראציע אין ארץ ישראל און צוזאמענהאנג מיט די לעצ-טע געשעהענישען.

די צייטונג ענדיגט דעם ארטיקעל מיט פאלגענדע ווערטער: „די ענגלישע רעגירונג האט איצט די מעגליכקייט צו בעווייזען, צי זי האט בדעה צו ער-פילען איהרע פערפליכטונגען און בעצוג צו דער יודישער אויפבוי-ארבייט אין ארץ ישראל אדער זי האט אנדערע פערפליכטונגען און די יודען אין ארץ ישראל וועלען זיך דארפען רעכנען מיט ענגלאנד אלס זייער געגנער".

—o—

דער רעטזעלהאפטער טויט
פון אַן'ענגלישען קאפיטאן
בעת די אונרוהען אין ארץ ישראל

לאנדאן (יט"א) א גרויסע סענסא-ציע און די לאנדאנער קרייזען האט ארויסגערופען דער רעטזעלהאפטער טויט פון קאפיטאן עדוואַרד-יוזעף פלו-פין, וועלכער איז ארויסגעשיקט מיט גע-וואוסע מיטא ספעציעלער מיסיע קיין ארץ ישראל, כדי דורכצופיהרען אנ'אויס-פארשונג אויף די שטחים, וואס זענען ארומגעכאפט געווארען דורך די אונרו-הען.

דער טאטער פון פערשטארבענעם, דער בעקאנטער ענגלישער גענעראל סער עדוואַרד בולפין, וועלכער האט זיך אויסגעצייכענט בעת דער וועלט-מלחמה אויף די שלאכט-פעלדער פון פראנקרייך סיריען און ארץ ישראל האט פלוצלים בעקומען א דעפעשע פון דער מיליטער-שער לייטונג אין חיפה, אז זיין זוהן איז געשטארבען פון פער'סמ'ט פלייש. דער רעטזעלהאפטער טויט פון קאפיטאן בולפין האט ארויסגערופען אין לאנ-דאן פערשידענע קאמענטארען.

מוסולמענישער טוער איז מורה,
אז דער כותל-מערבי איז געווען נאר א תירוץ

לאנדאן, 8. (יטא) אויף א מוזול-מענישען מיטינג, וואס איז פארגעקומען אונטער'ן פארזיץ פון מוזולמענישען פיהרער אין אינדיען סער זאלפיקור אלי-קאהן, האט דער לעצטער אפען ערקלערט אז די מוזולמענער האבען אויסגענוצט דעם שטרייט ביים כותל-מערבי נאר אלס פרעטעקסט. דער ווירקליכער ציעל איז אבצושאפען די באלפור-דעקלאראציע.

פון אינדיען וועט אויך ארויסגעשיקט ווערען קיין לאנדאן א ספעציעלע דעלע-גאציע, כדי איבערצוגעבען דער רעגירונג די מוזולמענישע פאסטולאטען.

רעד. פון „זשורנאל דע זשענעוו" וויליאם מארטען
געפינט די רעדע פון מאקדאנאלד בנוגע ארץ-ישראל פאר צו שוואך

גענף, (יטא) דער רעדאקטאר פון „זשורנאל דע גענף" וויליאם מארטען, דער בעקאנטער זשורנאליסט בנוגע די פעלקער-בונד-ענינים, שרייבט, אז די שטעלע פון מאקדאנאלד'ס רעדע בנוגע ארץ-ישראל איז אלגעמיין געפונען גע-ווארען אלס א ביסעל שוואכער. עס איז באמת שווער אונז צו מאכען גלויבען, שרייבט ער אז עס איז נישט פערהאן צווישען אראבער און יודען קיין שום צייכען פון ראסען-קאנקורענץ. נאר דאס דארף נישט אין דעם מויל פון א מלוכה-מאן גענומען ווערען צו בוכשטעבליך. עס איז נאך פערהאן א גערונג צווישען פערשידענע אראבישע שטאמען פון נאהענטען מזרח און מען פערשטעהט, אז מאקדאנאלד האט זיך געהיט צו גע-בען שפייז צו אויפצוהעצען צונגען, וועל-כע קענען צו לייכט דענגעגערירען און נייע מאסאקערס.

דער נומערוס-קלאוזוס אין אונגארן
לאזט זיך פיהלען אויף די נישט-יודען

בודאפעשט (יטא) צום נייעם אקאדעמישען יאהר זענען אויף די אונ-גארישע הויכשולען צוליב דעם פער-אלטענדען „נומערוס קלאוזוס" אויפ-גענומען געווארען ווינציגער ווי א העלפט פון די קאנדידאטען. אזוי ארום האט זיך דער „נומערוס קלאוזוס" הייאהר געלאזט שטארק פיהלען אויך די נישט-יודען און האט ארויסגערופען אנ'אלגע-מיינע פערביטערונג צווישען פערשידענע שיכטען פון דער בעפעלקערונג.

בלוטיג געשלעג צווישען יודישע קאלאניסטען אין ווייסרוסלאנד
די קאלעקטיוויזאציע און איהרע געגנער

מאסקווא (יט"א) אין דעם יודי-שען דארף רעדקי, מאזירער קרייז איז ארויסגעבראכען א בלוטיג געשלעג צווי-שען די יודישע קאלאניסטען, וואס זענען געגען דער קאלעקטיוויזאציע, און די וואס זענען אנגעשלאסען אין קאלעקטי-ווען. דער פארזיצער פון דעם יודישען קאלעקטיוו אין רעדקי אליהו זעלדין איז שווער פערוואונדעט געווארען. אין-נער פון די יודישע קאלאניסטען, וואס זענען געגען דער קאלעקטיוויזאציע אפרים רייטמאן ווערט צוגעצויגען צום גערוכט אלס שולדיגער און ארגאניזירען דעם אנפאל.

די שולדיגע אין דעם אנפאל וועלען אנגעקלאגט ווערען פאר פיהרען אנ'אקטיווען קאמף געגען דער ליניע פון דער רעגירונג פון קאלעקטיוויזירען דאס דארף-לעבען.

וועגען די געשלעגען צווישען די יו-דישע קאלאניסטען ווערט אויך מיטגע-טיילט פון קרוואראנער ראיאן. אויפ'ן פערמען ישוב אין יעגעם ראיאן איז גע-קומען צו העפטיגע שלעגערייען צווי-שען די מיטגלידער פון די יודישע קא-לעקטיווען צוליב די מיינונגס-פערשידענ-הייטען בנוגע אפצוגעבען זייער חלק דער רעגירונג.

אייראפעאישער-פערבאנד פאר'ן שטודיום פון נאציא-נאליטעטן-רעכט

גענף, (יטא) די טעג איז דא גע-גרינדעט געווארען א אייראפעאישער פער-באנד פאר'ן שטודיום פון נאציאנאליס-טען-רעכט. ד"ר ע. מארגולים פון טשע-כאסלאוואקיי האט זיך בעטייליגט און דער גרינדונגס-פערזאמלונג אלס איינער פון די גרינדער פון דער נייער געזעל-שאפט.

—o—

די דריי אראבישע אטאקעס אויף תל-אביב,
וואס זענען העלדיש אפגעשטויסען געווארען דורך די יודען

צווייטער בריף פון אונזער ספעציעלען קארעספאנדענט
אברהם טענענבוים

בעוואפנעט מיט מעסערס, קוגזשאלעז און מיט ענגע געוועהר, האט זיך די צעווילדעוועטע באנדע א לאז געטון אויף תל-אביב. די אראבער זענען אבער תיכף בעגעגענט געווארען מיט א פולער מיטמען-פייער, וואס איז געגעבען געווא רען לויט א בעפעהל פון ענגלישען פא-ליציי-שעף הוקס. אין רעזולטאט פון דעם דאזיגען ערשטען „ברוך הבא" זע-נען געווען 6 דערהרג'עטע אראבער און פיל פערוואונדעטע, וועלכע די אראבער האבען, ווי תמיד, באלד מיט זיך מיט-גענומען אנטלויפענדיג אין פאניק. אין דעם דאזיגען צוזאמענשטויס איז אויך דערהרג'עט געווארען אנ'עלטערער יוד, וועלכער איז צופעליג דארט דורכגע-גאנגען. ארום 12 א זייגער איז ערקלערט געווארען אין תל-אביב און אין יפו קריגס-צושטאנד.

בערך א שעה שפעטער האט זיך אנ-געהויבען די צווייטע אראבישע אטאקע אויף תל-אביב, דאס מאל פון דער מערב זייט שטאט ביי די אראבישע פרדסים, וועלכע גרענעצען מיט'ן וועג, וואס פירט ארום גוראלסקי-קרוניץ'ס פאבריק. אויך דא האט אונזער זעלבסטשוץ גוט פער-טיידיגט איהר פאזיציע און נישט צוגע-לאזט דעם שונא ארייננדרינגען אין שטאט.

בעת דער שוסערײ, וואס איז אנגע-גאנגען, האט פון דער יודישער זייט קיי-נער נישט געליטען, חוץ דעם דוד. מא-זעס פארזיצער פון פאבריקאנטען-פער-באנד, וועלכער האט, ווילענדיג דערשי-סען אנ'אראבער, זיך לייכט פערוואונ-דעט דעם פוס מיט אנ'אייגענע קויל.

די צאהל געליטענע מצד די אראבער האט נישט נעקענט פעסטגעשטעלט ווע-רען, ווייל זייער פאזיציע איז געווען א פולשטענדיג געדעקטע — זי איז געלע-גען און א באיארע.

נאכמיטאג האבען די אראבער גענו-מען אטאקירען די שטאט פון צוויי זיי-טען מיט אמאל. פון מזרח זייט, ווידער ארום די זעלבע באיארעס, און פון צפון זייט ארום די שכונות הרכבת און שכונת שפירא, הונטער נוה שאנן. די דאזיגע אטאקע, וועלכע זענען געווען זעהר פער-ביסענע, האבען געדויערט אונאויפהער-ליך העכער 3 שעה. אין רעזולטאט פון די דאזיגע אטאקעס זענען געווען 9 דער-הרג'עטע און מעהרערע פערוואונדעטע אראבער און 5 דערהרג'עטע און 7 פער-וואונדעטע יודען. די דערהרג'עטע יודען האבען געאיילט ארויסצוראטעווען 2 יו-דישע ארבייטער פון א אפגעלעגענער פאבריק, וועלכע געפינט זיך פאר מקוה ישראל, זיי זענען געפאלען אלס קרבנות צוליב זייער אייגענער שולד, ארייננפאה-רענדיג מיט זייער אויטא דירעקט אין אראבישען פייער צווישען די צוויי דער-מאנטע באיארעס...

די נעמען פון די 5 דערהרג'עטע זע-נען פאלגענדע: בנימין גאלדבערג, דער יונגערער זוהן פונ'ם בעוואוסטען ציוני-סטישען עסקן און פרדסים-בעזיצער, י. ל. גאלדבערג, א געוויסער בערקאוויטש, א רעגירונגס - בעאמטער און יפו'ער צאל-קאמער, הררי, א ברודער פונ'ם בע-וואוסטען פעדאגאג פון דער הרצליה-גימנאזיע ד"ר הררי, אייזיק פיינגאלד, א ברודער פונ'ם בעוואוסטען גביר שלמה פיינגאלד, און א אומבעקאנטער תימנ'ער בחור. צופעליג איז אויך איבערגעפאה-רען געווארען אויף טויט פון א אויטא א פרייליין.

די לויה פון די 6 הרוגים על קדוש השם איז פארגעקומען מאנטאג 7 א זייגער פון „הדסה" ביי דער בעטייליגונג פון דעם גרעסטען טייל פון דער הונגע.

בעפעלקערונג.

• • •

אין די מושבות פון לאנד זענען ביז זונטאג קיין שום ערנסטע געשעהענישען נישט פארגעקומען. איבריגענס איז זעהר שווער געווען עפּיס צו דערוויסען זיך, ווייל, ווי איך האב שוין פריהער ער-קלערט, האט די מיליטער-מאכט פער-ווערט צו פערעפענטליכען וועלכע עס איז ידיעות פון לאנד, חוץ די אפיציעלע בעריכטען, וועלכע עס בעקומט פון איחר די הויגע עיריה.

אזעלכע ידיעות האט דער הויגער מא-גיסטראט ביז מאנטאג פערעפענטליכט 4. די פירטע חודעה, וועלכע די עיריה האט פערעפענטליכט מאנטאג 5 פריה, איז א שמועל סך-הכל פון די געשעהע-נישען ביז איצט און זי לויטעט אזוי:

זונטאג 12 א זייגער מיטאג. אין ירושלים איז די לאגע אביסעל בעסער. מיט'ן אנקומען פון ענגלישען מיליטער, וואס איז צוגעשיקט געווארען געכטען מיט א קריגס-שיף פון מאלטא, האט די ממשלה ווידער בעקומען די מאכט אין איהר האנד. עס הערען זיך נאך פון צייט צו צייט איינציגע שאסען און עס פאלען נאך איינצעלנע קרבנות. די גע-שעפטען פון לעבענס-מיטלען זענען נאך פערמאכט. די יודען געהען ארויס אין גאס נאר אין בעגלייטונג פון פאליציי. די באהן קורסירט רעגעלמעסיג און בע-גלייטונג פון מיליטער, דער סך-הכל פון די יודישע קרבנות אין ירושלים ביז היינט: 16 דערהרג'עטע און 55 פער-וואונדעטע די צאהל אראבער איז בע-דייטענד גרעסער. אויך זענען דערהרג-עט געווארען פון די ענגלענדער: דער הויפט-ריכטער בעקער מיט זיין פרוי, דער הויפט-סעקרעטאר פון דער רעגי-רונג קאסט.

• • •

אין תל-אביב האט פון נעכטען אן אי-בערגענומען די שטאט דער ענגלישער פאליציי-שעף עטקינס. זיין ערשטע פער-ארדנונג איז געווען פונאנדערצולאזען די הויגע יודישע רעזערוו-פאליציי, וועל-כע איז ארגאניזירט געווארען שבת, און צוצונעמען ביי דער בעפעלקערונג נישט נאר דאס געוועהר, נאר אויך די שטע-קענס, וועלכע זי האט אנגעגרייט אויף צו בעשיצען זיך. די לאגע איז דא יעצט בערוהיגט.

ביי די גרענעצען פון שטאט זענען אויסגעשטעלט פולעמיאטען און עס גע-פינט זיך דא געגוג ענגליש מיליטער.

אויך שטעהט דא א גרויסע ענגלישע קריגס-שיף, וועלכע ווארפט אוועק פרא-זשעקטאר-שטראהלען אויף דער גאנצער אומגעגענד.

די היינטיגע נאכט איז אדורך רוהיג חוץ איינצעלנע שאסען, וועלכע זענען פארגעקומען און אייגצעלנע ערטער.

אין שטאט שטעהט א נעדרוקטע שטי-מונג צוליב די אויפפיהרונג פון אייניגע פון די ענגלישע פאליציי-שעפס, וועלכע בעגעהען זיך לגבי דער הויגער פאליציי נישט זעהר טאקטיש.

אין תל-אביב איז דאס לעבען כמעט געגצליך צוריק נארמאל. די געשעפטען זענען אלע אפען, די בעוועגונג אין גאס איז לעבהאפט און דער גרעסטער טייל פאבריקען ארבייט שוין ווידער.

אויך האט זיך היינט שוין אנגעהוי-בען צוריק דער אויטא-פערקעהר מיט ראשון לציון, רחובות א. אז. וו. דאך איז זער נאכמיטאג צוריק אפגעשטעלט געווארען

• • •

היינט איז אין תל-אביב'ער געריכט פארגעקומען דער פראצעס פון 4 יונגע-לייט, ביי וועלכע מ.האט בעת א רעוויזיע געפונען קאלט געוועהר. אלע 4 האבען בעקומען געלד-שטראף פון 2 ביז 5 פונט יעדער. דער שופט איז געווען אנ'ענג-לענדער.

תל-אביב, 29/8 1929.

אוקראינישע רעגירונג בעשטימט צו פערוואנדלען נאך 8 שוהלען אין קלובען

מאסקווא (יטא) דער צענטרא-לער אויספיהר-קאמיטעט פון דער אוק-ראינישער רעגירונג האט בעשלאסען צו פערוואנדלען נאך אכט שוהלען אין קול-טור-אנשטאלטען.

עס וועלען פערמאכט ווערען: די קלויז פון פאלטאווע, די שוהל אין ראקוטנע, די קאלטע קלויז אין קארסון, די אלטע שוהל אין קאנאטאפ, די שוהלען אין ליוו-באר, יאנוזעפאל, זונקאוו און אין אי-זשורסס.

—

דייטשער פרא-פאלעסטינא-קאמיטעט
פאר א אונפערקלענערטע אויפבוי פון יודישער נאציאנאלער היים אין א"י

די ערקלערונג פון גראף בערנסדארף.

גענף (יטא) דער פארזיצער פון דייטשען פרא-פאלעסטינא - קאמיטעט גראף בערנסטארף, וועלכער בעטייליגט זיך אויך אין די בעראטונגען פון פעל-קער-בונד, האט ערטייצט די פרעסע-פארשטעהער אנ'ערקלערונג און צוזא-מענהאנג מיט די לעצטע געשעהענישען אין א"י. אין וועלכער עס ווערט ג.וו. אנד. געזאגט:

„דער דייטשער פרא-פאלעסטינא-קא-מיטעט פיהלט זיך שמערצליך געטראפען צוליב דעם מענשען-פערלוסט און דערצי-טערונג פון די יודישע ישובים אין ארץ ישראל, וואס איז געשאפען געווא-רען דורך פרינדליכער ארבייט. די שא-פונג פון דער יודישער נאציאנאלער היים דארף דורך די לעצטע אונרוהען אין קיין פאל נישט בעשעדיגט ווערען. גראד אין די לעצטע וואכען איז דורך דער שאפונג פון דער פערברייטערטער יודישער אגענ'י פערברייטערט געווארען די פאלי-טישע און ווירטשאפטליכע באזע פון דער קאלאניזאציאנס-ארבייט. עס דארף מיט פרייער אונטערגעשטראכען ווערען, דאס די ציוניסטישע ארגאניזאציע האט אויך אין דעם מאמענט קלאר אויסגע-דריקט איהר ווילען צו פערשטענדיגען זיך מיט'ן אראבישען פאלק. מען דארף האפען, אז די מאנדאט-מאכט און דער פעלקער-בונד, וואס זענען פערפליכטעט צו פערווירקליכען די באלפור-דעקלארא-ציע וועלען אקטיוו שטיצען דעם דאזי-גען פערשטענדיגונגס-ווערק

—o—

קופאן № 62
אויף אומזיסטע יורידישע עצות.

דער בעזיצער פונ'ם דאזיגען קופאן קען בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאנסול פון אונזער רעדאקציע.

גילטיג היינט מאנטאג, דעם 9. סעפטעמבער פון 8—9 אוו.

לאָדזער כראָניק.

נאַכט-דיזשורען אין די אַפּטייקען.

היינט דיזשורירען פאָלגענדע אַפּטייקען: וואָלטשאַנסקי נאַפּיורקאָווסקי 27, ראַניעלעווסקי פּעטריקאָווער 127, אַנ-טאָניעווסקי און צימער וואָלטשאַנסקאַ 37, לינענבערג פּרעזשינסקי-פּלאַץ 2, האַרט-מאַן בליגאַרסקי 1, קאַהאַנע אַלעקסאַנ-דער 50

די מאָראַלישע אויפפיהרונג פון דער שול-יוגענד.

(ב) דער לאָדזער שול-קוראַטאָריום האָט אויפמערקזאַם געמאַכט די דירעק-ציעס פון די מיטעל-שולען אויף דער השגחה איבער דער מאָראַלישער אויפ-פיהרונג פון דער שול-יוגענד. די פּעדאַ-גאָגישע קאָמיטעטען מוזען אַכטונג גע-בען אויף דעם מאָראַלישען ניוואָ פון דער יוגענד און ווען עס וועט פעסטגעשטעלט ווערען, אַז א שילער רעפּרעזענטירט ווי-נג הכרים מיט זיין אונמאָראַלישער הנהגה, זאָל מען תיכף אונטערנעהמען מיטלען אפילו ביז'ן אויסשליסען דעם שילער פון דער שולע.

אין עולם המסחר הויבט זיך שוין אָן צו רודערן

סוחרים פון גאַנץ פּוילען קומען שוין קיין לאָדז. — מען קויפט פאַר קאַסע. — שטייגענדע טענדענץ אויף באַנוועל.

דער ווינטער-סעזאָן אין האַנדעל האָט זיך שוין אָנגעהויבען. דאָס איז א פאַקט. אביסעל געשטערט דערין האָט נאָר דאָס וואַרימע וועטער, וואָס האָט געהערשט ביז די לעצטע טעג.

וואָס א טאָג באַווייזען זיך אַלץ מעהר פּראָווינצער סוחרים אין לאָדז וועלכע קומען איינקויפען הערבסט- און ווינטער-אַרטיקלען. די אויפלעבונג פיהלט זיך שטאַרק אין דער באַנוועל און אין דער וואָל-בראַנזשע. דאָס זעלבע בעמערקט מען אויך אין דער טריקאָטאַזש-בראַנזשע און אין דער קאָנפעקציע. קיין גרעסערע קוואַנטומס האָט מען, וואָס אַנ'אמת, ביז איצט נישט איינגעקויפט, ווייל מען האָט זיך מורא געהאַט, אַז דאָס וואַרימע וועטער וועט נאָך אַנהאַלטען א זעהר לאַנגע צייט. איצט אָבער ווען דאָס וועטער איז שוין קיהלער געוואָרען, האָפט מען שטאַרק אויף א פּדיון. אין די סוחרישע קרייזען רעכענט מען זיך זעהר וועניג מיט דעם היי-יעהריגען שנוט. מען זאָגט דאָ אַרום דעם געדאַנק, אַז הגם דער שנוט איז היי-יאָהר געווען א זעהר גוטער וועט ער אָבער נישט האָבען קיין זעהר שטאַרקע השפּעה אויפ'ן סעזאָן. וואָרום, וואָס קומט דען אַרויס דעם פּויער, וואָס ער האָט פולע שפּייכלער'ס פון כל טוב, אַז קיין געלד האָט ער דערווייל נישט דערפאַר. אַזוי למשל, ווייזט מען אָן, אַז דער פּרייז פון קאָרן איז איצט א העלפט, ווי פאַר א יאָהרען אין דער צייט. דעמאָלט האָט געקאָסט 100 קילאָ קאָרן 46 זל. און היינט בעקומט מען עס פאַר 24 זל.

שפּעטער וועלען געוויס די פּרייזען שטייגען און דאַן ערשט וועט מען קאָנען רעכענען אויפ'ן דאָרפישען קאָנסומענט.

ווי עס זאָל אָבער נישט זיין, האָט זיך אין האַנדעל שוין אָנגעהויבען צו רודערן! אין לאָדז, וואַרשע און אין אַנדערע האַנדעלס-צענטערען פון לאַנד, בעגעגענט מען שוין די פּראָווינצער סוחרים, וועלכע קויפען איין צו בוסלעך ווייס-וואַרג און אַנדערע סטאַנדאַרט-אַרטיקלען. ס'רוב טראַנזאַקציעס ווערען געמאַכט אויף קאַסע, ווייל דער אונטערשייד צווישען קאַסע און וועקסלען איז זעהר גרויס, מען האַנדעלט אויך צופוסלעך אונטער אויף וועקסלען. קיין לאַנגע טערמינען, ווי אין פריהערדיגע סעזאָנען גיט מען שוין אָבער נישט. ס'רוב ווערען אויסגעשטעלט אויף 90 אָדער אַמלענגסטען אויף 120 טעג. ס'רוב וועקסלען זענען אָבער גאַנץ קורצע, מען דעקט אויך מיט טשעקען. דער סוחר, וואָס האָט דורכגעמאַכט דעם שווערען קריזיס, און ווי נישט איז געבליבען שטעהן אויף די פיס, קאָן שוין איצט אביסעל לייכטער אָפּעטעמען.

די אויפלעבונג אין האַנדעל האָט זעלבסטפערשטענדליך אויך אָנגעהויבען צו ווירקען אויף דער אינדוסטריע. פיל פאַבריקען הויבען שוין איצט פאַמעלעך אָן אונטערנעהמען צו אַרבייטען, צו פאַבריקען, וואָס האָבען ביז איצט געאַרבייט נאָר 2 טעג אין דער וואָך, אַרבייט מען שוין איצט 4 טעג און עס זענען שוין פערהאַן א טייל פאַבריקען, וואָס אַרבייטען וין די גאַנצע 6 טעג אין דער וואָך.

נאַטירליך קאָן מען נאָך איצט נישט זאָגען קיין נביאות צי די בעסערונג וועט אַנהאַלטען א לענגערע צייט.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער פערבעסערטער טעקסטיל-פּראָדוקציע, איז אויך געשטיגען די נאָכפראַגע פון גאַרן. פיל גאַרן-נומערן זענען איצט שוין אויגנאַניצען נישט בנמצא אויפ'ן מאַרק. צוליב דער גוטער קאָניונקטור אויף גאַרן און צוליב דער שטייגערונג פון רויהען באַנוועל. אויפ'ן אויסלענדישען מאַרק, האָבען די לאָדזער שפּינער געהעכערט דעם פּרייז-קוראַנט אויף 5 פּראָצענט. די טראַנזאַקציעס פון מאַרק ווערען אויך ס'רוב אָפּגעשלאָסען אויף קאַסע, ווייל אויך דאָ איז דער אונטערשייד פון קאַסע און וועקסלען א גאַנץ גרויסער.

אין אַלגעמיין קאָן מען איצט ערוואַרטען א גרויסע נאָכפראַגע אויף פערשיידענע סחורות, וועלכע פעהלען שוין איצט אויס אויף דער פּראָווינץ.

א. ב.

—0—

אַספאַלט—באַלד.

קומענדיגע וואָך ווערט שוין איבערגעגעבען צום עפענטליכען געברויך דער שטח אַספאַלטירטער ברוק אויף פּיעטריקאָווער גאַס פון נאַוראָט ביז אַנדזשעיאַ. תיכף דערנאָך וועט מען אָנהויבען אַספאַלטירען די לינקע זייט פּיעטריקאָווער גאַס.

פליישׁ- און פיש-געשעפטען זאָלען שבת-צונאַכטס, ערב-יום-כפּור אָפען זיין ביז 10 א זייגער.

(—) אין לאָקאַל פון יודישען פליישער-פעראיין פּיעטריקאָווער 24 איז נעכטען אָוונד פאָרגעקומען א געמיינזאַמע בעראַטונג פון פאָרשטעהער פון די פעראיינען פון פליישער, געפלינגעל-הענדלער, גראַשער'ס און פישער'ס. בנוגע דער פראַגע וועגען אונטערנעהמען א בשותפות'דיגע אַקציע, אַז שבת-צונאַכט'ס ערב יום-כפּור זאָלען די פליישער- און פיש-געוועלבער קענען זיין אָפען ביז 10 אָוונד.

נאָכ'ן אַרומרעדען די נויטיגקייט פון דער אַקציע איז בעשלאָסען געוואָרען, אַז היינט, מאָנטאָג, זאָל זיך ווענדען א דעלעגאַציע צו דער קהלה, אַז די קהלה זאָל אונטערשטיצען [אונטערוועגערען] מכח דער דאָזיגער אָנגעלעגענהייט צו דער קאָמפּעטענטער מאַכט.

די הילפס-אַקציע פאַר די געליטענע אין ארץ ישראל.

ווי ס'איז געווען פאָראויסצוזעהן האָט די אַקציע פאַר די געליטענע אין ארץ-ישראל, אַרויסגערופען א גרויסע פעראינטערעסירונג צווישען אַלע קרייזען פון דער לאָדזער יודישער בעפעלקערונג. זייט נעכטען בעזוכען שוין מיטגלידער פון קאָמיטעט די לאָדזער יודען און איבעראַל ווערען זיי זעהר וואַרם אויפגענומען. יעדער איינער העלפט מיט דאָס די אַקציע זאָל האָבען ערפאָלג. היינט הויבט זיך אָן די זאַמעל-אַקציע פון דער יוגענד.

די יוגענד וועט פון שטוב צו שטוב בעזוכען יעדען לאָדזער יוד בכדי אַזוי אַז אַך די גאַנצע לאָדזער יודישע בעפעלקערונג צו געבען די מעגליכקייט זיך צו בעטייליגען אין דער אַקציע.

דער סעקרעטאַריאַט פון קאָמיטעט געפינט זיך אין לאָקאַל פון דער יודישער גמינע און איז טעטיג א גאַנצען טאָג. ד קאַסע איז אָפען טעגליך פון 7—9 אָוונד.

ריזיגע שטייער-אַפערע אין לאָדז

גרויסע אַקציען-געזעלשאַפט פערמישט אין דער אַפערע; שטייער-„מעקלער" ביי דער אַרבייט. — מיניסטעריאַל-דעלעגאַט שוויטאַלסקי קאָנפערירט מיט דער לאָדזער אויספאָרשונגס-מאַכט.

אין צוזאַמענהאַנג מיט די סענסאַציאָנעלע אַרעסטען, וואָס זענען אין לאָדז דורכגעפיהרט געוואָרען צוליב מאַכינאַציעס צו פערקלענערן שטייערן, טיילט מען מיט אינטערעסאַנטע פּרטים.

עס שטעלט זיך אַרויס, אַז צווישען די לאָדזער פירמעס, וואָס האָבען זיך געלאָזט אויף דעם גליטשיגען וועג פון פערקלענערען די שטייערן — געפינט זיך אויך זעהר א גרויסע אַקציען-געזעלשאַפט, וועלכע שטיצט זיך דער-הויפּט אויף אויסלענדישען קאַפּיטאַל.

די דאָזיגע אַקציען-געזעלשאַפט האָט געדאַרפט אַריינטראָגען אין דער לאָדזער פינאַנץ-קאַמער 600 טויזענד זל. אויפ'ן חשבון פון אומזאַץ-שטייער, האָט זיך אָבער געמעלדעט צום דירעקטאָר פון דער פירמע א „מעקלער", וועלכער האָט זיך אונטערגענומען צו פערקלענערן די שוין בעשטימטע שטייערן.

דער דירעקטאָר פון דער אַקציען-געזעלשאַפט האָט מסכים געווען אויפ'ן פאָרשלאַג און האָט איינגעצאָהלט 10 טויזענד גילדען א קאַנטאָ אויף די „קאָסטען", מיט וועלכע די זאַך איז נע-ווען פערבונדען. ווען דער ענין איז פער-שלעפּט געוואָרען און דער „פערמיטלער" האָט זיך אַרויסגעדרעהט מיט אויסריידען, אַז אַט-אָט וועט די זאַך ערלעדיגט ווערען, האָט די פירמע ווייטער דעם מיטגעטיילט דעם אויספאָרשונגס-אַמט.

פון אַנדערע קוועלען ווערט מיטגעטיילט, אַז דער דירעקטאָר פון דער דערמאָנטער אַקציען-געזעלשאַפט האָט אין א קרייז פון הויך-געשטעלטע פערזאָנען אין וואַרשע געזאָלט זיך אַראָפּרעדען דאָס האַרץ צוליב זיינע שטייער-דאגות, און דערביי אויך אָנגערופען אין נוגע נעמען.

קורץ, דער ענין האָט אָנגעשפּאַרט אין די הויכע פענסטער, וועלכע האָבען דעם געשענקט א סך אויפמערקזאַמקייט, ביז וואַנען דאָס פינאַנץ-מיניסטעריום האָט שבת אַרויסגעשיקט קיין לאָדז דעם נאַטשעלניק פון דעם שטייער-דעפּאַרטאַמענט ה' שוויטאַלסקי.

אין לאָדז האָט ה' שוויטאַלסקי אָפּגעהאַלטען א קאָנפערענץ מיט דער היגער אויספאָרשונגס-מאַכט. די קאָנפערענץ, וועלכע איז פאָרגעקומען אין „גראַנד האָטעל" האָט געדויערט א לענגערע צייט. דער מיניסטעריאַל-דעלעגאַט האָט וועגען דער אָנגעלעגענהייט אויך געהאַט א לענגערן שמועס מיט די פאָרשטעהער פון דער פּראָקוראַטור און מיט'ן ליטער פון דער פינאַנץ-קאַמער אין לאָדז.

נאָכ'ן גענויען בעקענען זיך מיט דער אויספאָרשונג, איז דער מיניסטעריאַל דעלעגירטער שבת אָוונט אָוועקגעפאָהרען פון לאָדז, כדי וועגען זיינע פעסטשטעלונגען אָפּצוגעבען א ראַפּאָרט דעם פינאַנץ-מיניסטער.

צו די אַרעסטירטע, וועלכע זענען פערמישט אין דער שטייער-אַפערע, ווערט לעת-עתה קיינער נישט צוגעלאָזען, אפילו נישט קיין פאַמיליען-אָנגעהעריגע.

לאָדזער יוד. טורן און ספּאָרט-פעראיין „בר-כוכבא"

די לייטונג פון דער טורן-סעקציע מאַכט בעקאַנט, אַז מאָנטאָג און דאָנערשטאָג קומען פאָר די טורן-שטונדען אויף זאַקאָנטנאַ 82.

די דאַמען-מאַנשאַפט א זייגער 8 אונטער דער לייטונג פון חבר סעגאַל און די מענער-מאַנשאַפט א זייגער 9.15 אונטער דער לייטונג פון חבר זווירע.

מיר רופען אַלע אַקטיווע מיטגלידער צו קומען פּינקטליך אויף די טורן-שעה'ן.

כראָניק פון דער יודישער קהלה אין לאָדז.

נומער 1. אויגוסט 1929, ערשטער יאָהרגאַנג. אַרויסגעבער: יוד. קהלה אין לאָדז

פאַר אונז ליגט א נייע פּעריאָדישע אויסגאַבע פון דער קהלה. דאָסמאָל איז עס נישט קיין דין וחשבון, נאָר א צייטשריפט. דער ערשטער נומער פון א פּעריאָדישען זשורנאַל, וואָס טראָגט דעם נאָמען „כראָניק פון דער יודישער קהלה אין לאָדז".

דער נאָמען „כראָניק" ווירקט אביסעל פרעמד, נישט-יודישליך. עס וואָלט געווען, מיינען מיר, פיל טרעפליכער און פאָלקסטימליכער, אַז אַזאַ אויסגאַבע זאָל הייסען „פּנקס". נאָר דאָס איז א פראַגע נישט בלויז פון סטיל, נאָר, פיל מעהר, פון כאַראַקטער. און בנוגע דעם כאַראַקטער פון דער אויסגאַבע איז לעת עתה שווער צו רעדען. מען דאַרף האָבען געדולד און זעהען, וואָס די ווייטערדיגע נומערן פון דער „כראָניק" וועלען אונז ברענגען.

די אויסגאַבע איז אין 3 שפּראַכען: יודיש, העברעאיש, פּויליש. פערנעהמט בסך הכל העכער 100 זייטען און איז שעהן און זויבער געדרוקט.

חוץ קהלה-כראָניק ענטהאַלט דאָס ערשטע ביכעל אויך איינינע מאַטעריאַלען פון דער קהלה, פּראָטאָקאָלען פון איהרע בעשלוסען, איהר בודזשעט און בילאַנס פאַר'ן לויפענדען יאָהר א. ד. ג.

עס פעהלען דאָ אויך נישט קיין אַרטיקלען, אין דער ערשטער ריה פון פּרעזעס ה' מינצבערג „די חסרונות פון קהלה'שען שטייער-וועזען" און פון סעקרעטאַר ה' נאַדעל — „אונזער גרויסער נצחון". געמיינט דאָס סקאַסירען די הייל-קאָסטען פאַר די אומבעמיטעלטע יודען אין די שטאַטישע שפּיטאַלען.

די אַרטיקלען, פאַר זיך אַליין זאָליכע, האָבען פּונקט אַזוי גוט און אויפ'ן אָרט געקענט זיין אין א וועלכער עס איז אַנדער אויסגאַבע.

נאָר, ווי געזאָגט, דאַרף מען אָפּוואַרטען אויף די ווייטערדיגע נומערן, צו זעהן, וואָס די קהלה און איהר נייער ראָלע אַלס פערלעגער איז באמת אויף סען.

—ן.

—0—

פערסמ'ט מיט שלעכטע פיש.

(וו) נעכטען אָוונד איז פערגיפטעט געוואָרען פון שלעכטע פיש די פרוי פון סוחר אייזענבוים אויף וושאַווסקאַ 10 און איהר פאָטער דער 70 יעהריגער הערשעל. פּאָגאָטאָווע האָט ביי דער פרוי אויסגעפּלומט דעם מאָגען און דעם אַלטען אין א שווערען צושטאַנד אָפּגעפיהרט אין שפּיטאַל.

א ענליכער פאַל האָט פּאַסירט אויף מרדכי גבאי'ס גאַס 20 אין דער פאַמיליע משה זויבערמאַן וואו עס איז פערגיפטעט געוואָרען דער פאָטער, די מוטער און צוויי קינדער. די פּאָגאָטאָוויע האָ די גאַנצע פאַמיליע ערטיילט הילף און די פרוי מיט א שווערען צושטאַנד אָפּגעפיהרט אין שפּיטאַל.

פּאָליציי פיהרט א אויספאָרשונג מיט'ן צוועק צוצוציהען צו פעראַנטוואָרטליכקייט די שולדיגע.

פּראָפעסאָרען שטודירען, פאַרוואָס מענער קריגען זיך אַרום מיט די ווייבער

אַנ'אוניווערזיטעט וועט דערויף אויסגעבען זיבען און א האַלב מיליאָן דאָלאַר, — מען וועט דאָרטען אויך אויספאָרשען, פאַרוואָס מיידלעך אַנטלויפען פון דער היים. — א ספּעציעלע קאָמיסיע פאַר דעם צוועק.

דאָס גרעסטע רעטעניש איז נאָך אַלץ דער מענש אַליין. איז עס נים מערקווירדיג, וואָס דער מענשליכער פאַרשטענדער גייסט, וואָס דערוויסט זיך אַלץ מעהר די סודות פון הימעל און פון דער ערד, זאָל וועגען זיך אַליין ווייסען אַזוי ווייניג? אָבער אַזוי איז עס שוין. עס קאָן זיין, אַז דאָס איז דערפאַר, וואָס רעליגיע איז אַלע מאָל געווען געגען דער פאָרשונג פון דעם אינהאַלט פון דעם מין מענש. ס'קאָן אויך זיין, אַז דער מענש גופא, זיין גאווה, זיין האַלטען זיך העכער פון אַלע איבריגע, האָט אים געשטערט צו בעשעפטיגען זיך מיט זיך אַליין. דער רעזולטאַט אָבער איז, אַז דער מענשליכער גייסט איז איצט נאָך פּונקט אַזאַ רעטעניש, ווי אַמאָל. מיר קענען זיך נישט, מיר פערשטעהען זיך נישט.

מיט אָט דעם רעטעניש בעשעפטיגען זיך די לעצטע יאָהרען א סך געלערנטע, אָבער לעצטענס איז עס געוואָרען אַנ'ענין פאַר גאַנצע גרופּען. דער יעיל אוניווערזיטעט, למשל, האָט געגרינדעט אַנ'„אינסטיטוט פאַר מענשליכע בעציהונגען" און אַט דער אינסטיטוט האָט געקריגען זיבען און א האַלב מיליאָן אויף זיין אַרבייט.

פון אויבענאויף זעהט די סומע אויס א גאַנץ בעדייטענדע, אָבער ווען מען שאַצט אָן אַלט די גרויסע אויפגאַבע, וואָס דער אינסטיטוט האָט זיך געשטעלט, זעהט די סומע אויס נישט מעהר, ווי א טראָפּען אין ים, עס זענען דאָ אַזוי פיל ווידערשפּרעכונגען צו ערקלערען, אַזוי פיל געהיימנישען אויפצודעקען, אַז דאָס זעהט אויס צו זיין אַרבייט אויף יאָהרען און יאָהרען און אפשר איז דאָס גאָר אינגאַנצען איבער די מענשליכע כחות. דער מענשליכער שכל און די מענשליכע פאָרשונגס-קראַפט האָבען דאָך אויך זייערע גרענעצען און עס קאָן זעהר געמאָלט זיין, אַז דער מענשליכער שכל איז אונבער מענשליכען שכל, פשוט דערפאַר, וואָס דאָס איז אַזוי שטאַרק נוגע דעם מענשען גופא און ער קען דערביי נישט זיין צו דעם שטרענג אָביעקטיוו, וואָס איז נויטיג פאַר יעדער וויסענשאַפטליכער פאָרשונג. אָבער א גוטער אָנהויב איז געוויס און זאָל אפילו זיין, אַז [illegible] זאָל מאַכען א פערזוך דאָס אויסצו[illegible].

דאָס פּראָבלעם בעשטעהט אין דעם וואָס אַלע פיהלען, אַז דער מין מענש בענעמט זיך נים ווי ס'בעדאַרף צו זיין.

נעמען מיר אַלס ביישפּיל די פראַגע פון מלחמה און שלום. אַלע גיבען צו, אַז עס איז א סך בעסער א שלעכטער שלום, ווי די בעסטע מלחמה, די וועלט איז שוין געקומען צום שכל, אַז אפילו זיגרייכע מלחמות בעצאָהלען זיך נישט.

אָבער פונדעסטוועגען איז נאָך אפילו איצט מעגליך אָנצורייצען איין פאָלק אויפ'ן צווייטען, אַז זיי זאָלען אַרויסגעהן פערניכטען איינער דעם אַנדערען. מענשען, וואָס זענען בטבע גאַנץ פרידליך און קאָנען געוועגליך א האַנט נישט אויפהויבען אויפ'ן צווייטען, וועלען פון דעמאָלט געהן אין נאָמען פון פּאַטריאָטיזם פערגיסען בלוט מיט'ן גרעסטען חשק און מיט דער גרעסטער אָפּפערווילינגקייט. וואָס איז דאָס פאַר א געהיימע קראַפט, וואָס בעוועגט מענשען דאָס צו טון?

אָבער לאָמיר אַריבערגעהן צו מעהר טאָג-טעגליכע ערשיינונגען. לאָמיר נעמען אַזאַ אָפטע געשעהעניש, ווי די קריגערייען צווישען מאַן און ווייב. אָט די קריגערייען, ווייזט זיך אַרויס, זענען איצט א סך אָפטער, ווי זיי זענען געווען אַמאָל. אונזערע זיידעס און באָבעס האָבען געלעבט מעהר בשלום צווישען זיך, ווי מיר. פרעגט זיך די פראַגע: פאַרוואָס?

ס'זענען אויף דעם דאָ א סך תירוצים. איינינגע ווילען האָבען, אַז דאָס איז דערפאַר, וואָס די פאַמיליע געהט אונטער, אַנדערע ווילען האָבען, אַז דאָס איז דערפאַר, וואָס די פרוי איז געוואָרען צופרידענגלייך און וויל זיך נים בעגנוגענען מיט דער נידעריגער מדרגה, וואָס האָט צופרידענגעשטעלט איהר באַבע, אַנדערע ווידער מענה'ן, אַז דאָס איז דערפאַר, וואָס די עקאָנאָמישע פערהעלטנישען האָבען זיך א סך געענדערט. אַלע אָבער וועלען מסכים זיין, אַז אַט די פראַגע פאָדערט אביסעל מעהר און אביסעל גרינדליכער אויסגעפאָרשט צו ווערען.

אָדער נעמען מיר א צווייטע, גאַנץ אָפטע פראַגע — פאַרוואָס מיידלעך אַנטלויפען היינטיגע צייטען אַזוי אָפט פון דער היים און פאַרוואָס עס מאַכט זיך גאַנץ אָפט, אַז יונגע לייט פון גאַנץ אָנשטענדיגע עלטערן געהען אַוועק אויף א שלעכטען וועג. אָט די פראַגען זענען נאָך אויך נישט ווי געהעריג אויסגעפאָרשט. עס זענען דאָ פערשיידענע מיינונגען וועגען דעם. איינינע האַלטען, אַז דערין איז שולדיג די הויז-אַטמאָספערע. אַנדערע בעשולדיגען די ערציהונגס-סיסטעם. ווידער אַנדערע וואַרפען די שולד אויף די אומשטענדען, אָדער אויף גע'ירשנ'טע כאַראַקטער-שטריכען. אָבער עס ווייזט זיך אַרויס, אַז אָט די פאַקטאָרען ווירקען נים אַלע מאָל אויף דעמזעלבען אופן. למשל, קינדער פון זעהר שלעכטע היימען וואַקסען אויס גראָד זעהר אָנשטענדיגע מענשען, און פערקערהט, קינדער פון זעהר גוטע היימען, געהען אַראָפּ פון גלייכען וועג. אויב עס איז נאָר א פראַגע פון אומשטענדען און אפילו ירושה האָט דאָך בעדאַרפט זיין אַנדערש. עס האָט בעדאַרפט זיין אַז קינדער פון אָנשטענדיגע עלטערן זאָלען אַלע מאָל זיין אָנשטענדיג און קינדער פון פערדאָרבענע עלטערן, האָבען אַלע מאָל בעדאַרפט זיין פערדאָרבען. אָבער עס איז ווייט נישט אַזוי.

אָדער לאָמיר נעמען אַנ'אַנדער, גאַנץ אָפטע ערשיינונג — דעם פילאַנטראָפּ-עקספּלואַטאַטאָר, וואָס שטעלט מיט זיך פאָר איינעם פון די גרעסטע ווידערשפּרוכען פון אונזער צייט.

דאַכט זיך איינער און דערזעלבינער מענש, אָבער ווי פערשיידען ער האַנדעלט.

אין פאַבריק, ביי זיך, איז ער דער גרעסטער עקספּלואַטאַטאָר. ער וועט אויסזויגען פון די אַרבייטער דאָס לעצטע ביסעל קראַפט, וואָס זיי האָבען און ער וועט זיי זוכען צו צאָהלען די קלענסטע לוינען, וואָס איז נאָר מעגליך. אין דער היים, ווידער, איז ער אָבער א גאַנץ אַנדער מענש. דאָרט איז ער דער שעהנער בעל-הבית, דער גוטער מאַן דער צערטליכער פאָטער. ער איז נים נאָר גוט צו זיינע אייגענע, נאָר אויך צו פרעמדע. ער האָט א גאַנץ ברייטע האַנט ווען עס קומט צו צדקה-זאַכען. ער גיט פאַר אַלערליי שפּיטאָלען, פאַר יתומים-הייזער און מושב-זקנים'ס. ווי אַזוי דערקלערט זיך אָט דער ווידערשפּרוך?

ווי עס איז צו זעהן, ווערט אונזער אויפפיהרונג, אונזער בענעמונג נים בעשטימט נאָר פון שכל און יושר, נאָר פון גאַנץ אַנדערע, מעהרסטענס פערבאָרגענע מאָטיוון און פערלאַנגען — פערבאָרגענע נישט נאָר פאַר אַנדערע, נאָר אויך פאַר אונז אַליין. אָט די פערבאָרגענע מאָטיווען און פערלאַנגען, וואָס בעשטימען אונזער אויפפיהרונג און אונזער בענעמונג, וועט דער דערמאָנטער אינסטיטוט ווענען מענשליכע בעציהונגען זוכען אויפצודעקען.

ער וועט זוכען אויסצוגעפינען די פערבאָרגענע מאָטיווען און פערלאַנגען, וואָס טרייבען מענשען צו ווערען מערדער אין נאָמען פון פּאַטריאָטיזם. ער וועט זוכען אויסצוגעפינען די פערבאָרגענע מאָטיווען און פערלאַנגען, וואָס טרייבען מענער צו קריגען זיך מיט זייערע ווייבער און ווייבער צו קריגען זיך מיט זייערע מענער; וואָס בעוועגען מיידלעך צו אַנטלויפען פון דער היים און יונגעלייט פון אָנשטענדיגע עלטערן צו ווערען גנבים, אָדער אפילו גזלנים.

אַט דער שטודיום פון די פערבאָרגענע מאָטיווען און פערלאַנגען וועט אפשר געבען דעם שליסעל צו דעם גרויסען רעטעניש פון דער וואַקסענדיגער פערברעכערישקייט. דער אינסטיטוט, ווי עס איז צו זעהן, האָט זיך געשטעלט א גאַנץ גרויסע אויפגאַבע.

איינינגע האָבען מורא, אַז ווען אַט די אַלע פערבאָרגענע מאָטיווען און פערלאַנגען וועלען אויפגעדעקט ווערען, וועט עס אפשר פיהרען צו א נייער רעאַקציע. אונזערע אַזוי-גערופענע „רעפאָרמאַטאָרען", וואָס זוכען כסדר אויסצובעסערן די מענשהייט מיט געוואַלט, וועלען זיך דערמיט בענוצען, כדי דורכצופיהרען עטליכע נייע פערבאָטען, כדי צו פערביטערן אונז דאָס לעבען. אָבער אַט די געפאַהר קאָן בעזייטיגט ווערען אויב דער אינסטיטוט זאָל זיך נעמען די מיה צו שטודירען און אַרויסברענגען אין דער אָפענקייט די פערבאָרגענע מאָטיווען און פערלאַנגען פון די אַזוי-גערופענע „רעפאָרמאַטאָרען". אָט יענע זאַלערע נשמות, וואָס קענען נישט פערלייד'ן, ווען זיי זעהען ווי עמיצער האָט הנאה פון לעבען. אויב דער אינסטיטוט וועט עס טון — און עס איז נאָר קיין אורזאַך ער זאָל דאָס נים טון, אויב ער וועט מיינען באמת וויסענשאַפט און נישט קיין פּאָליטיק — וועט עס אפשר פיהרען דערצו, אַז א סך אַלטע פערבאָטען זאָלען אויסגעמעקט ווערען און מיר זאָלען קריגען די געלעגענהייט אָפּצואָטעמען אביסעל פרייער.

א. גרינשפּאַן.

די קק"ל-ארבייט פאר גאולת הארץ דארף פערשטארקט ווערען

די קרן קימת צענטראלע אין פוילען האט אין צוזאמענהאנג מיט די לעצטע געשעהענישען אין א"י פונאנדערגע־שיקט צו אלע מורשים און קק"ל עסקנים א ספעציעלען אויפרוף געווידמעט דער קרן קימת ארבייט און אינציגען מא־מענט.

מיר געפינען פאר נויטיג צו געבען דא איינציגע אויסצוגען פון דאזיגען אויפ־רוף, און וועלכען אלע פריינד פון גאולת הארץ ווערען גערופען צו א שטארקער ארבייט למובת דעם קרן קימת.

...„שווער איז נאך און אינציגען מא־מענט צו מאכען א סך הכל פון די פער־לוסטען, וואס דער יודישער ישוב און לאנד האט געליטען אין דעם גרויזאמען קאמף, און וועלכען אונזערע ברידער און שוועסטער האבען העלדיש געקעמפט און פערטיידיגט דעם יודישען כבוד און פערמעגען. מיט גרוים גבורה און שטאר־קע קרבנות, אהן פחד, האבען די חלו־צים בויער געקעמפט מיט די ווילדע אנ־פאלער־באנדעס און זיי אומעטום בעצ־ווינגט. שעהן און שטאלץ און זיכער אין איהרע קרעפטען איז געשטאנען די יו־דישע זעלבסטשוץ געגענאיבער דער אי־בערוויגענדער צאהל בעוואפענטע באנ־דעס.

נישט קליין וועלען זיין די חורבנות, וואס דער דאזיגער קאמף האט גע־בראכט פאר אונזער יונגען ישוב און די אנשטרענגונגען פון גאנצען יודישען פאלק זענען איצט געווענדעט צו שאפען שנעלע הילף פאר די געליטענע אויפצו־בויען די חורבות.

ווען מיר רעדען וועגען שארענס, ווע־רען גענומען אין בעטראכט פערלוירענע לעבענס קעמפער און קדושים, וועגען פערניכטונג פון הייזער און בנינים, וועגען צורויבונג פון מיטען און לעבעדי־גען אינווענטאר, אוננם אבער איז זי־כער: די ע ר ד, וועלכע מיר האבען איינ־מאל מיט אונזער מיה און ארבייט ער־אבערט, איז נישט חרוב געווארען און

וועט קיינמאל פון אונז מעהר נישט צו־ריקגענומען ווערען. די בערוהיגונג און לאנד וועט אנקומען, און דער קאלאניסט וועט צוריקקעהרען צו זיין דארף, צו זיין נחלה און צוריק וועט זיך אנהויבען די בוי־ארבייט נאך מיט מעהר מוט און מיט מעהר ענערגיע.

כל זמן די ערד איז אונזערע — איז די צוקונפט מיט אונז! די ערד שאפט דעם יסוד פון אונזער צוקונפט און קיין שום אנפאלען און רויבערייען זענען נים בכוח אויסצעווארצלען דאס, וואס איז שוין איינמאל איינגעווארצעלט אין דער ערד.

און אין דעם איצטיגען גרויסען און ערנסטען מאמענט ווענדעט זיך דער קק"ל מיט'ן דאזיגען אויפרוף צו אייך, ליבע חברים, צו אונזערע איבערגעגע־בענע און אקטיווע מיטארבייטער: מו־טיגט זיך חברים! ערמונטערט זיך און זאלען זיך אייערע הענט נישט אראפלא־זען פון יאוש. דער ישוב און א"י האט באמת געליטען א שווערען קלאפ, עס זענען חרוב געווארען מענשליכע לעבענס בנינים א. ד. גל. דער גאנצער יודישער ישוב אבער, אלץ נאנצעס, וואס איבער־ווינדען אלע שוועריגקייטען. זיכער און פול מיט אנגעווענדעטע קרעפטען וועט דער יודישער ישוב צוריקקעהרען צו זיין מערדיגע ענטוויקלונג.

ליבע חברים! די תשובה פון יודישען פאלק אויף די געשעהענישען אין א"י איז: עס פאחרון אפ פון אלע לענדער יוד. חלוצים גרייט צו פערנעמען דעם ארט פון די געפאלענע. גרייט צו אפווענדען די האנד פון דעם שונא און דער צייט פון א מלחמה, גרייט פארטצוזעצען די פרידליכע ארבייט פון די געפאלענע ביים אקער־אייזען, ביים בויען און פלאנצען, און דער צייט, פון שלום.

אבער אויך מיר, אין גלות פערבלי־בענע דארפען אונזער תשובה געבען. די דרינגענדע הילפס־אקציע פאר די געלי־טענע ווערט געזאמעלט. מיט דעם אבער

אליין טארען מיר זיך נישט בעגנוגענען. מיר גלויבען, אז באלד וועט זיך אנהוי־בען אויך א פערגרעסערטע עליה. נייע הונדערטער טויזענדער דונאם ערד דארף דער קק"ל ווידער אויסקויפען, נייע גרוי־סע שטחים ערד דארפען מיר ווידער ערא־בערען, אויף זיי נייע צעהנדליגער יודי־שע דערפער בויען און זיי די נייע צעהנדליגער טויזענדער חלוצים צו בעזע־צען.

קאנצענטרירט זיך, חברים, פעסטער און ענגער ארום דעם קרן קימת לישר־ראל די ארבייט פאר גאולת הארץ פארן אויסלייזען די ארץ ישראל'דיגע ערד פון פרעמדען בעזיץ טאר אויף קיין רגע נישט אפגעשטעלט ווערען.

מיר ווילען זיך פון דעם אומגליקס־קלאפ ערמונטערען, מיר ווילען אונזער ארבייט מיט בעגייסטע און פערשטארקטע כחות פארטזעצען; דאס ווידער אויפ־בויען פון לאנד וועט ווייטער געהען מיט א פערשטארקטען און גיכערען טעמפא, צו וועלכע עס וועלען דארפען מאבילי־זירט ווערען אלע אקטיווע כחות.

עס דערנעהנטערט זיך דער חודש תשרי און די גרויסע יודישע ימים־טובים עס קומט אן די גרויסע טראדיציאנעלע תשרי־אקציע פאר'ן קק"ל.

אלע אונזערע קרעפטען דארפען גע־ווידמעט ווערען פאר דער דאזיגער אק־ציע!

א ווייב, וואס פיהרט ארום דעם מאן ביי דער נאז

מראגישע און פרעהליכע געשיכטען פון צושטערטען פאמיליען-גליק.]

טשיקאווע סצענעס און טראגי-קאמישע מעשיות פון דער לאדזשער בית-דין-שטוב

ארום לאנגען טיש זיצען עטליכע מורי־הוראה'ס, ארום זייערע קעפ דרעהט זיך א נעדיכטער נעפעל פון רויך, וואס שלאגט פון זייערע ברענענדיגע פאפי־ראסען, און וועלכע זיי קוקען אריין מיט געדיכטע ברעמען און רעדען ווי אין רויך אריין...

... — נו, און וואס ווילסטו זאגען יאנקעלע... יא, יאנקעל רודזעצקי הייסטו דאך, ביסט שוין דא געווען ביי אונז?

— יא, איך בין שוין דא געווען — האט א יוד מיט א געזונד רויט פנים און ברייטע פלייצעס א זאג-געטון פול הארצ־ווערטאג. איך בין שוין דא געווען. אלץ איבער מיין שטיק פלאג, אט יענע, וואס שטעהט ביים אויווען.

— איך פערשטעה נישט, וואס די ווילסט. — איז א מורה-הוראה אונגעדול־דיג, — זאג קורץ און שארף וואס דו ווילסט, זעהסט אז ס'ווארטען אויך אנ־דערע מענשען.

— זי זאל אזוי וויסען פון איהר לייב און לעבען צוזאגען. זי האט מיר צושטערט מיין חשנט און מיין מארגען. מיט עטליכע און צוואנציג יאהר צוריק האב איך מיט איהר חתונה-געהאט. חנה יאמע הייסט זי, אז זי וואלט שוין גאר־נישט געמעגט הייסען... מיין לעבען האט זי מיר פערשווארצט און געברענגט דערצו, אז ס'זאל קיין שלום בית נישט זיין.

— הכלל, הכלל — יאגט אונטער דער מורה-הוראה — וואס איז יעצט?

— יעצט איז טרויריג, צרות אין יעצט — שטיקט זיך דער מאן אין טרעה־רען — אונזער לעבען איז קיין לעבען נישט. איך וואלגער זיך ארום אין דער וועלט, און אלץ „צוליב דעם שלאק. אבער א סוף מוז עס דאך נעמען. קום איך ספעציעל קיין לאדז און ווער געוואויר אז זי לעבט מיט א קאכאנעק, איינעם א קאלינסקי, וועלכען זי האט ארויסגענג מען אין מיין שטוב אריין אויף בערעק יאסעלעוויטש גאס 9/11.

— און וואס ווילסטו זאגען צו דעם?

— ווענדעט זיך א מורה-הוראה צו דער אשת-חייל.

זי איז דאן ארויס מיט אזא געשריי, פון וואס נישט דער געפלאגטער מאן איז געבליבען געהאלפען און נישט דער ראבינאט האט געהאט א געהעריגע תשובה אויף זיין פראגע. דער ראבינאט האט תיכף אנגעשריבען צו דער יודיגע אזא בריוועל:

— „דער לאדזער ראבינאט ווארענט אייך צוקומען גט'ן אייער מאן, אויב נישט וועט איהר געצוואונגען ווערען דורך פאליציי על-פי-דין צו בעפרייען אייער מאן דורך א גט".

—0—

אויטאבוס-קאטאסטראפע אין טאמאשאוו

1 פערזאן שווער פערוואונדעט, 1 פערד דער'הרג'עט

(וו) עהערגעכטען אוועגד איז אין טא־מאשאוו פארגעקומען א אויטאבוס-קא־טאסטראפע. דער אויטאבוס פון די ברי־דער ראשקאווסקי הא טאנקומענדיג פון לאדז ביי דער נייער שטאט-פבריק זיך צוזאמענגעשטויסען מיט א פויערשע פוהר. פון צוזאמענשטויס איז דער וואָ־גן צושמעטערט געווארען, דאס פערד איז דער'הרג'עט געווארען אויפ'ן ארט און דער פורמאן וואויטשעך גאבריעל־טשיק איז שווער פערוואונדעט געווא־רען. דער אויטאבוס איז וועניג בעשעד־דיגט געווארען און די פאסאזשירען האָ־בען גארנישט געליטען. די פאליציי האט פעסטגעשטעלט, אז שולדיג איז דער שאפער, וואס איז צו גיך געפאהרען.

מוראדיגע שרפה מיט מענשליכע קרבנות הינטער לאדז

1 לאדזער איינוואוינער און 1 פאראבעק זענען אומגעקומען אין די פלאמען

(§) נעכטען בייגאכט האט אין יענ־דזשעיעוו גמינע ווערקים לאדזער פא־וויאט אויסגעבראכען א גרויסע שרפה, וואס האט געקאסט דאס לעבען פון 2 מענשען.

די דערשראקענע איינוואוינער האבען זיך אויפגעכאפט פון טיפען שלאף און דערזעהן, אז עס ברענט די סטאדאלע פון לודוויק מאטושעווסקי. צוליב'ן שטאר־קען ווינד האט דאס פייער זיך פער־שפרייט בליץ-שנעל און האט ארומגע־כאפט עטליכע שכנות'דיגע בנינים און וואוין-הייזער.

אין מאטושעווסקי'ס סטאדאלע איז געשלאפען זיין קוזין לעאן סימאן א לאדזער פון נאפיורקאווסקא גאס 64 און עס איז איהם שוין נישט געלונגען ארויס צוראטעווען פון דער ברענענדיגער סטא־דאלע. ער איז פערברענט געווארען לעי־בעדיגערהייט.

בעת די פייערלעשער זענען אנגעקו־מען איז שוין אויך דאס שכנות'דיגע הויז פון וואלענטי פורמאניאק געשטא־נען אין פלאמען. אין פורמאניאק'ס סטא־דאלע איז געשלאפען זיין פאראבעק וולא־דיסלאוו כאזשאנעק. נישט קוקענדיג אויף דער ענערגישער רעטונגס-אקציע פון די פייערלעשער איז איהם שוין גוט געלונגען אפצוראטעווען. אויך ער איז אומגעקומען אין די פלאמען.

נאך עטליכע שעה שווערע מיה איז ענדליך געלונגען דאס פייער איינצולע־שען. צווישען די האלעוושקעס האט מען געפונען די 2 פערקוילטע קערפער.

די סבה פון דער שרפה איז געווען אוועקגעווארפענער אונפערלאשענער פא־פיראס. דער שאדען בעטרעפט 50.000 זלאטעס.

א טאכטער פערסמ'ט זיך

דערוויסענדיג זיך, אז די מוטער איז שווער קראנק

(§) מיט א צייט צוריק איז געקומען צו איהרע קרובים פון בעלכאטאוו די 20 יעהריגע אסתר וואידיסלאווסקא, וואס האט געוואוינט ביי איהר קוזין הערמאן וולאסקי אויף גאוואטיעסקא 3.

נעכטען האט זי בעקומען א ידיעה, אז איהר מוטער איז געפעהרליך קראנק. דאס האט אויף דער טאכטער אזוי שרעק־ליך געווירקט, אז זי זיך פערסמ'ט. בא־נאטאוויע האט זיך אפגעראטעוועט.

8-טונג!

דאס

לאדזער טאגעבלאט

בעקומט מען טעגליך 6 א זייגער פריה

אין אלע באהן-קיאסקען

„רוך"

(„Ruch")

יודען ברידער!

מיט אפענע הענד טראגט אנטקעגען אייער תרומה פאר אונזער ברידער אין ארץ-ישראל.

געהיימניספולער אנפאל אויף ראקיטשינער גאס

(§) פאר'ן הויז אויף ראקיטשינער 109 איז בעפאלען געווארען פון 3 אונ־בעקאנטע פערזאנען מיכאל קושניא־רעק. די אנפאלער האבען איהם אזוי צעשטאכען מיט מעסער'ס, אז מען האט איהם אין א האפנונגסלאזען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל. פאליציי פירט א אויספארשונג.

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1911

הויבט זיך אן מארגען, דינסטאג.

(—) מארגען, דעם 10. סעפטעמ־בער הויבט זיך אן די מיליטערישע רע־גיסטראציע פון אלע יונגעלייט, וועלכע זענען געבוירען געווארען אין יאהר 1911 און זענען געמעלדען אין לאדז.

צו דער רעגיסטראציע, וועלכע קומט פאר אין לאקאל פון מיליטערישען ביורא פיעטרוקאווער 212, דארפען זיך מעל־דען צושטעלען אלע 1911-ער, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 1. קאמיסאר־יאט און זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן מיט די אותיות

A, B, C, D, E, F.

און פון 7. קאמיסאריאט מיט די אותיות

A, B, C, D, E, F,

דעם 11. ד. ח. דארפען זיך מעלדען צו דער רעגיסטראציע פון 1. קאמי־סאריאט די אותיות

Ł, L, K, I, J, CH, H,

און פון 7. קאמיסאריאט —.

K, J, I, CH, ,H G,

דעם 12. ד. ח. פון 1 קאמיסאריאט—

S, R, P, O, M, N,

און פון 7. קאמיסאריאט —.

P, O, M, Ł, L,

אלע, וואס מעלדען זיך צו דער רע־גיסטראציע מוזען האבען א פאס אדער אנ'אנדער דאקומענט, מיט א פאטא־גראפיע, וואס שטעלט פעסט די אידענ־טישקייט פון דעם בעטרעפענדען, ווי אויך א שול-צייגניש. האנדווערקער מו־זען א חוץ די דאזיגע דאקומענטען אויך פארשטעלען א צייגניש פון פעראיין אדער צעך.

די רעגיסטראציע הויבט זיך אן 8 פריה און ענדיגט זיך 3 נאכמיטאג. פאר נישט שטעלען זיך צו דער רעגיסטראציע דראהט א שטראף פון 500 זל. אדער 6 וואכען אַרעסט.

—0—

דער געהיימניספולער דאקטאר

שפאנענדער ראמאן פון דער הייטיגער צייט.

בעארבייט ספעצ. פאר'ן „לאדזער טאגעבלאט" פון י. פייערמאן.

(26-טע פארטזעצונג)

זיי זענען געגאנגען שנעל אין דער ריכטונג פון דער לודוויק-גאס. איך האב זיך געפינען מיט'ן פאליציאנט א פאר הייזער הינטער זיי. דא האט זיך דער פאליציאנט אנגערו־פען צו מיר — דאס איז געווען ביי דער „פארטעצא"—:

— געהט בעסער אוועק פון דאנען!

איך האב אבער גאר נישט געלעגט קיין אכט אויף איהם און בין געגאנגען הינטער די דריי מענשען אין א גוויסער דערווייטערונג. זיי זענען אבער אין רוג פון דער מארקען-גאס און זענען מיר פערשוואונדען פון די אויגען ביים רוג פון דער זאבעלסבערגער-גאס.

איך האב פערשנעלערט די טריט, אבער איך האב זיי נישט דערזעהן. איך האב דאן פערשטאנען, אז זיי האָ־בען געמוזט ארין אין דער יעגער-גאס. איך בין געלאפען נאך זיי. פלוצלונג האב איך דערהערט געשרייען. עס זענען געווען דערשטיקטע, הייזעריגע געשרייען. זינט דער מלחמה ווייס איך, אז אזוי שרייען מענשען אין טויט-שרעק. איך האב גלייך געגומען, אמדער מען האט מיך בעמערקט, גע־בען סיגנאלען מיט'ן פייפעל. דערביי בין איך געלאפען מיט'ן גאנצען אימפעט. איך האב אויך ארויסגענומען דעם רעוואלווער.

אבער איך האב נישט געקענט ווייט לויפען. מיטאיינ־מאל האט מיך עמיצער א כאפ געטון פון הינטען. איך האב דערפיהלט, אז די אויגען נעמען מיר שרעקליך ברענען. אין די ארעמס האב איך דערפיהלט שטעך פון א מעסער. איך האב געוואלט שיסען, אבער איך האב שוין נישט געהאט דעם רעוואלווער אין די האנט. דער ארעם איז מיר איינגעג־צען עפעשווונכט געווארען. איך האב געטראכט, אז צמטעס־טען וועט זיין אנידערצופאלען און זיך מאכען טויט. אזוי האט אונז געלערענט אונזער מאיאר אויפ'ן שלאכט-פעלד. איך בין געפאלען. אבער עמיצער האט זיך געזעצט אויף מיר און מיר דערלאנגט א קלאפ, פערשטופענדיג מיר ס'מויל. עס קען זיין, אז עס זענען געווען צוויי. איך האב נישט גע־זעהן, ווייל איך האב נישט געקענט זעהן אויף די אויגען. זיי האבען זיך געמוזט ווארפען אויף מיר פון א זייטיג טוי־ער. איך בין אינגאנצען געווען פערטויבט.

וואס עס איז ווייטער געשעהן, געדענק איך שוין ניט גענוי. איך האב דערהערט עפיס טריט. מען האט מיך אויפ־געהויבען. דאס איז געווען מיין קאלעגע. איך האב איהם שנעל איבערגעבען, וואס עס איז געשעהן. ער איז געלאפען ווייטער אויף דער גאס. דערנאך איז געקומען א צווייטער. איך האב געפרעגט הויך:

— פאליציי?

— יא! האט ער געענטפערט.

— לויף לינקס! האב איך געשריגען.

— איך האב מיך בעוואויגען אויסצושטעלען און איך האב מיך איבערגעצייגט, אז מיינע וואונדען זענען נישט אזוי געפעהרליך. בלויז די אויגען האב איך נישט געקענט עפענען. מען האט מיר געשיט אין זיי פעפער. איך בין געגאנגען, טאפענדיג מיט די הענט. איך האב נארנישט געזעהן.

ווערענדיג געפיהרט פון טומעל, בין איך אנגעקומען אויפ'ן ארט פון פערברעכען. איך האב געהערט, ווי עמיצער רעדט און א פרויען-קול האט געענטפערט.

— וואס איז געשעהן? — האב איך געפרעגט.

— דאס קול האט געענטפערט:

— מיין קאלעגע זאגט, אז מען זאל ארעסטירען די פרוי.

— ווער זענט איהר? — האב איך געפרעגט.

— דאס פרויען-קול האט געענטפערט:

— איך בין אנ'ארטיסטקע, א פריינדין פון הער ווינ־טער. וואס ווילט איהר פון מיר?

איך האב דערויף זיך אנגערופען:

— אויב עמיצער זאגט, אז מען דארפט זי ארעסטירען, ארעסטירט זי!

זי האט זיך פערטיידיגט און געשריגען:

— איך וויל זאפארט רעדען מיט'ן הער פראקוראר

וועגס

— שפעטער! — האט דער בעאמטער געענטפערט.

דערמאלט האט זי געוואלט אנטלויפען. דאס אלץ איז צוגעגאנגען שנעלער, ווי איך דערצעהל. דער קאלעגע האט זי געמוזט בינדען — אזוי שטארק האט זי זיך נישט גע־לאזט ארעסטירען. איך האב אפילו געהערט, ווי זי האט געשריגען „גינארג!".

מעהר ווייס איך נישט. דערנאך בין איך געווארען בעוואוסטלאז. און מען האט מיך אוועקגעפיהרט אין א קאי־רעטע אין שפיטאל. איך בין שווער קראנק צוליב'ן בלוט־אפפלוס. הער פראקוראר, זאגט מיר, איך בעט אייך, צי איך מוז שטארבען.

דער אנוועזענדער דאקטאר האט זיך צולאכט.

— ניין, דער הער פראקוראר אליין מוז מיך פערזי־כערן. דער דאקטאר זאגט שטענדיג, אז עס איז נישט געפעהרליך.

אבער דער פראקוראר האט זיך אויך צולאכט:

— ווי קענסטו, דאס, טראכטען וועגען טויט! האסט געקריגען עטליכע פעטטע מעסער-שטעך און א פאר ביילען דערפון שטארבט נישט קיין מאנספערשוין.

— הער פראקוראר, איך האב ערפיהלט מיין פליכט!— האט זיך דער פערוואונדעטער אנגערופען. זיין קול האט גע־נומען ציטערן, דער ביז איצט ענגעשטרענגטער ווילען האט געפלעצט און האט זיך אויסגעגאסען אין שטילע טרעהרען און אין קרעכצען.

— מעהר... ווייס... איך... נישט!.. מיין פליכט האב איך... ערפילט!

(דאס ווייטערע קומט)

טעלעגראמען

בילאנס פון דער 5-יעריגער טעטיגקייט פון קאמזעט קאלאניזירט 25.000 יודישע משפחות

מאסקווא (יטא) אין צוזאמען־ האנג מיט'ן 5־יעהריגען יובילעי פון קאמזעט איז פערעפענטליכט געווארען א בעריכט פון דער בוז־אינצטוגער טעטיגקייט פון דעם רעגירונגס־ארגאן פאר דער קאלאניזאציע און אינדוסטריאליזאציע פון די יודען און ראטען־פער־באנד. לויט דעם בעריכט קומט אוים, דאס אין משך פון די 5 יאהר זענען אין סאוויעט־רוסלאנד קאלאניזירט געווא־ רען 23.000 יודישע משפחות. „דער קאמזעט" האט אויסגעארבייט א פלאן, לויט וועלכען אין משך פון די קומענדע 5 יאהר וועלען קאלאניזירט ווערען 53000 יודישע משפחות.

סך־הכל איז פאר די פערגאנגענע 5 יאהר אויסגעשטעלט געווארען פאר דער יודישער קאלאניזאציע אין קרים, אוקראינע, ווייסרוסלאנד א. אנד. 449,170 העקטאר ערד. אין בירא־בידושאן זענען פאר דער יודישער קאלאניזאציע בע־ שטימט 3 מיליאן העקטאר ערד.

א משה-מענדעלסאן־שריפט פון דער „ענציקלאפעדיא יודאיקא"

בערלין (יטא) און צוזאמענהאנג מיט'ן 200 יעהריגען געבורטס־טאג פון משה מענדעלסאן האט די „ענציקלאפע־ דיא יודאיקא" פערעפענטליכט א ספע־ ציעלען שריפט וועגען גרויסען יודישען דענקער. די שריפט ענטהאלט אבהאנ־ דלונגען פון פראפ. ערנסט קאסירער, ד"ר ברונא שטרויס און ד"ר ש. בערנ־ פעלד, ווי אויך אנ'אויספיהרליכע ביב־ ליאגראפישע איבערזיכט פון דער משה מענדעלסאן־ליטעראטור.

דאס בוך איז פערזעהען מיט א רייהע אונטערעסאנטע בילדער און מיט א ניט פערעפענטליכטען בריף פון משה מענדעל־ סאן צו הערדער'ן.

לאנד-צוזאמענפאהר פון פוילישע קליינהענדלער רופט צו באיקאט.

פויזען, 8. (יט"א)

חיינט האט זיך דא געעפענט דער לאנדעס־צוזאמענפאהר פון די פוילישע קליין־הענדלער. דער הויפט־ענין פון סדר היום איז דער באיקאט.

—0—

די אקציע לטובת דעם ארט-אזע-עמיגדירעקט אין ארגענטינע

בוענאס־איירעס (יטא) און גאנץ ארגענטינע ווערט איצט דורכגעפיהרט א זאמעל־אקציע לטובת דעם פער־ אייניגטען פאנד פון ארט־אזע־עמיגדי־ רעקט. אין בוענאס־איירעס איז פארגעקו־ מען א מאסען־פערזאמלונג, אויף וועל־ כער עס איז בעשלאסען געווארען צו שיצען מיט אלע מיטלען די אויפבוי־טע־ טיקייט פון ארט־אזע־עמיגדירעקט אין מזרח אייראפא. צו דער פערזאמלונג זענען אנגעקומען בעגריסונגען פון פראפ. דובנאוו באראן גינסבורג, פרי מאף נאנ־ סען און אנד.

בראש פון דעם קאמיטעט, וואס איז געשאפען געווארען, כדי אנצופיהרען מיט זאמעל־אקציע שטעהט ה' ד. גראס־ מאן. די גאנצע ארגענטינער פרעסע ווידמעט פיעל אויפמערקזאמקייט דער דאזיגער אקציע.

לאדזער יודען!

לייגט גישט אב אויף שפעטער, גיט אייער תרומה לטובת די געליטענע אין א"י.

Ogłoszenia Fuchs'a to mur

o który oprzeć się może najbardziej zachwiana firma; nie upadnie nigdy, skoro tylko się zwróci o radę reklamową do

Akwizycji ogłoszeń FUCHS'a

Piotrkowska 50, tel. 21-36

Miejski Kinematograf Oświatowy

Wodny Rynek, Tel. 18-26.

Od 3 września do 9 września 1929 r.

Miłość i łzy SZOPENA

Dramat wielkich uczuć i wielkiego człowieka. W rolach głównych: Pierre Blanchrd, Mary Bell, Germaine Laugier i Zofja Zajączkowska.

א וואוינונג פון 2 צימערן מיט א קיך מיט בעקוועמליכקייטען אין בעסטען צענטרום (פעט־ ריקאווער צווישען זאוואדזקא און צעגעלניאנא) איז איבערצוגעבען. צו ערפאהרען אין אדמינ. פון „לאדזער טאגעבלאט".

א שטוב מיט א קיך אין צענטר שטאט, נעבען פיעטריקאווער, איז איבערצוגעבען פאר יונג פאר־פאלק. צו ערפאהרען אין אדמיניסטראצ. פון „לאדזער טאגעבלאט".

איילט צום גליק!

און קויפט א גליקליכען לאס אין דער גליקליכער קאלעקטור פון

י. ה. ליטמאן, פיעטריקאווער 32

ביי מיר זענען שוין פיל מענשען גליקליך געווארען אויף פאלגענדע געווינסען: א פרעמיע פון 302.000 זל., 2 מאל דאס הויפט־געווינס פון 50.000 זל. און 8 מאל צו 25.000 זל. א. א. וו. א. א. וו.

די ציהונג האט זיך אנגעהויבען שבת, ד. 7/9 און וועט דויערן ביז'ן 9/10 1929 איינשליסליך

הויפט־געווינס: **750.000 זל.**

און א פרעמיע פון **400.000** זלאטים, הויפט־געווינס **300,000** זלאטים און פיל אנדערע געווינסען. מיין אדרעס:

Kolektura I. H. Litman, Łódź, Piotrkowska 32, tel. 44-72

REKLAMY

WSZELKIEGO RODZAJU

Biuro Reprezentacji

„REKLAMA POLSKA"

przedst. HARRY SZPREIREGEN

mieści się obecnie

przy ul. PIOTRKOWSKIEJ 101, tel. 26-89 i 81-89

Ogłoszenia do wszystkich pism

REKLAMY w kino-teatrach w wozach tramwajów łódzkich — i inne —

דרוקזאכען

‹‹‹ אלערליי ›››

ווערען שנעל, און פראמפט אין דער פיינסטער אויס־ פיהרונג און מאדערנסטער שריפט אויסגעפערטיגט. –

קלעפסידרעס

ווערען אין פערלויף פון 1 שעה געדרוקט און אויסגעקלעפט אין דער גאנצער שטאט.

בוכדרוקעריי

ע. און מ. האמבורסקי

פיעטריקאווער 16, טעלעפאן 47

לעמשניצע

17 זגיערסקא 17, טעל. 16־33

אלערליי קראנקהייטען ווערען עמפאנגען דורך ספעציאליסטען דאקטוירים פון 9 פריה ביז 6 אווענד.—מאסאזש, עלעקטריזאציע פאקען־שלטפען, קינסטליכע מירנזאנ"ן־בעשטראלונגען אימפיגען געגען שקאר לאטינע.

אזעלכעס איז נאך נישט געווען!

נאר וואס איז ארויס פון דרוק א העכסט־אינטע־ רעסאנט ספר פון יודישן פאלקלאר־אוצר א. נ.

„לעקסיקאן פון יודישע חכמות"

פון הרב ישעיה זלאטניק.

דער לעקסיקאן ענטהאלט די גאליבענע דבורים, גלייכווערטלען, אנעקדאטען און איינפאלען, פון די גרעסטע חכמי ישראל אין דער לעצטער צייט, וועלכע זענען נאך אין ערגיץ נישט פערעפענטליך געווארען. אנ'אבת'ען גייסטיגען פערגעניגען קאן יעדער יוד געפי־ נען אין די חכמות, וועלכע שפרודלען מיט'ן עכטען יודישען הומאר און וויץ, וואס זענען אזוי איינגעארטיג און אריגינעל אין דער וועלט־פאלקלאר־ליטעראטור. דאס ספר פאר'ן פרייז 3 זל.

איז צו בעקומען ביים מחבר:

Rabin Sz. Złotnik, Radom.

נעגען נאכנאהמע ווערט נישט געשיקט.

מעכאנישע שלאסעריי און שווייסעריי

J. REDER, Łódź

Konstantynowska 11 (róg Zachodniej)

כ'נעהם אן פערשידענע מאשינען־רעפעראטורען ווי צופאסען פער־ שידענע מאשינען־טיילען. און אויטאגענישע שווייסונגען.

אכטונג שטריקער!

איך שטעל צו טישען מיט מעסטערס פון 35 זל. און רציונעלע אויספיהרונג.

פריוואט־וואוינונג גדאנסקא 20 וו. 17.

היפאטעקען־געלד

צו ביליגע ציזונגען אויף בערלינער הייזער בעזארגט שנעל

Ch. Regenwetter

Berlin S. 14, Stallschreiber № 33

Telefon: Dönhoff 4337.

ס'איז איבריג צו קומען קיין לאדז.

מיר ערלעדיגען אלע ענינים אין די געריכטען און אין אלע מלוכה'שע, קאמונאלע און פריוואטע אינסטיטוציעס אין לאדז, ווארשא, אין גאנץ פוילען און אין אויסלאנד.

אינטערווענציעס. פערטרעטונגען. בעראטונגען אינפארמאציעס, פערמיטלונג אין אלערליי ענינים וועקסעל־אינקאסא, קלויזולעס. זאבעזפיעטשעניעס אויסקונפטען און בעאבאכטונגען.

ביורא „ארגוס". לאדז, זאכאדניא 36

מיר זוכען קארעספאנדענטען און מיטארבייטער :—:—: אין אלע שטעט און שטעטלעך. :—:—:

טליתים־פאבריק

אויסארבייטונג פון וואלענע, האלב־וואלענע, זיי־ דענע טליתים כמו טערקישע, יאראסלאווער און קאלאמעער, ווי אויך אויסלענדישע, טליתים־ קטנים הורט און דעטייל, מיט אויספערטיגונג, אויך גארטלען, שפאניעס און ציצית צו בעקומען ביליגער ווי איבעראל ביי

א. ה. ציטרינאווסקי

סאמיענגא 1. אין 2־טען טויער, פארטער.

בעמ.: ס'ווערן אויך אנגענומען אלע טליתים צו וואשן

כי ימצא בקרבך איש או אשה אשר ילכו

וואס קלערען צו געהן אין אנ'אנדערע ביורא

ודרשת היטב והנה אמת נכון הדבר, והגד להם

זאלסטו זיי זאגען

אז נור אין ביורא ביים רעכטסקאנסולענט **י. מאנעלא**

17 פיעטריקאווער 17
52 זאכאדניא 52

טעלעפאן 79־48.

ווערט געוויסענהאפט ערלעדיגט און געשריי־ בען אלע סאנדאחע זאכען, ביטעס, קלאוזו־ לעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, קארנע און ציוויל אפע־ לאציעס, ארוואלאניעס, אונטערציזיעס, ספעציאליסט פון שותפות־אקטען, אי־ בערזעצונגען אין אלע שפראכען

מיט אכטונג

י. מאנעלא פיעטריקאווער 17

דורכגאנג זאכאדניא 52

Dr. Justman

צוריקגעקעהרט

זשעלאנא 17 — טעלעפאן 99־38.

עלטסטער פעלדשער

מ. ראזענצווייג

ווסכאדניא 29 — טעל. 48־79.

ג. פיל יעהריגער פעלדשער אין פאזנאנסקי'ס שפיטאל, היילט אויך געשווירען אלע ארט לויט מעטאדע פון פראפעסאר ביער

איז צוריקגעקומען.

שרייבן שעהן און שנעל

לערענט אויס דער בעריהמטער קאליגראף ל. בערמאן אין 15 לעקציעס. אויך ווערט ערלערענט שרייבען גוט א יודישען בריף אפילו דעם, וואס קאן גארניט אין א חדש שוין צוזאמען מיט רעכנען. זאוואדזקא 19 פראנט 1 שטאק

וויכטיג פאר דאמען!

מאכע אין די עלעגאנטסטע דאמען־היטע נאך דער לעצטער פאריזער מאדע און די עלטעסטע היטע איבער־ ארבייטע איך אויף גענצליך ניי. געדענקט די אדרעס:

פאר נאר 2.50 זל.

23 זאוואדזקא 23

אין הויף. 2־טען איינגאנג, לינקס פארטער.

„TOLA"

לעזט און אבאנירט לאדזער טאגעבלאט

[illegible]

Redaktor-wydawca E. Hamburski

Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 16.